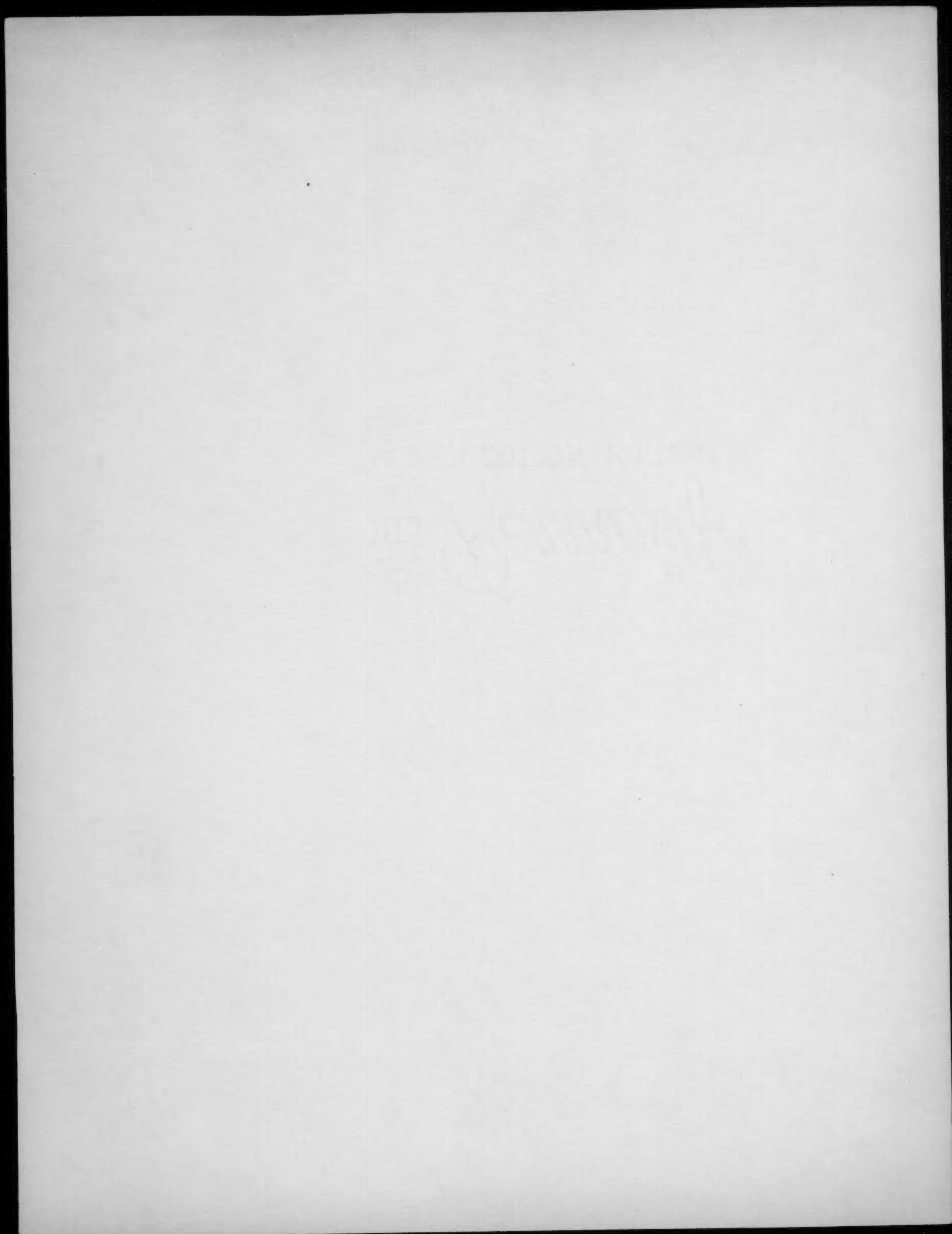
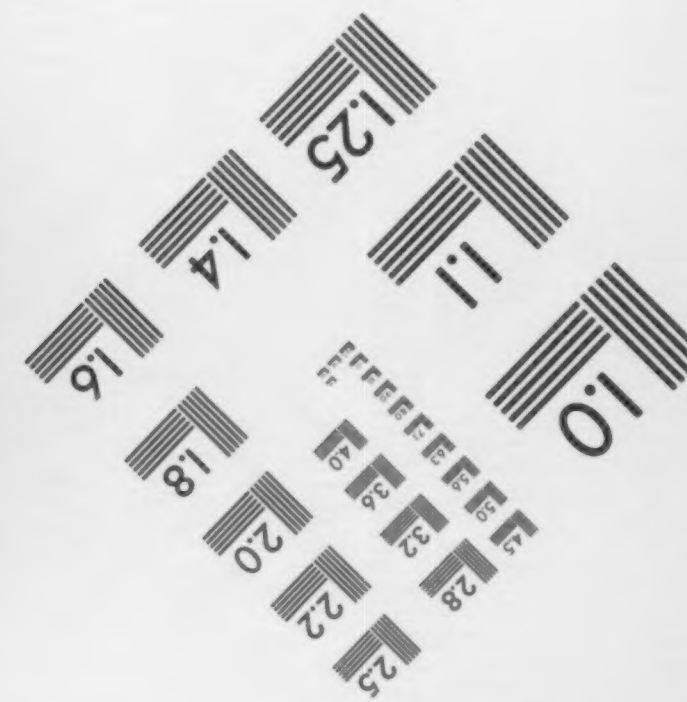
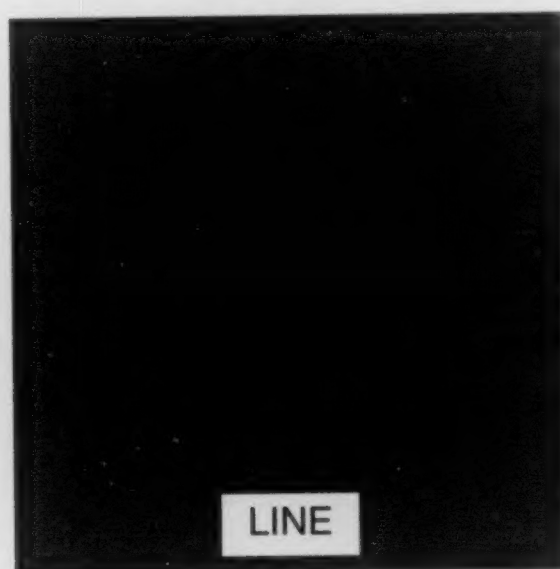
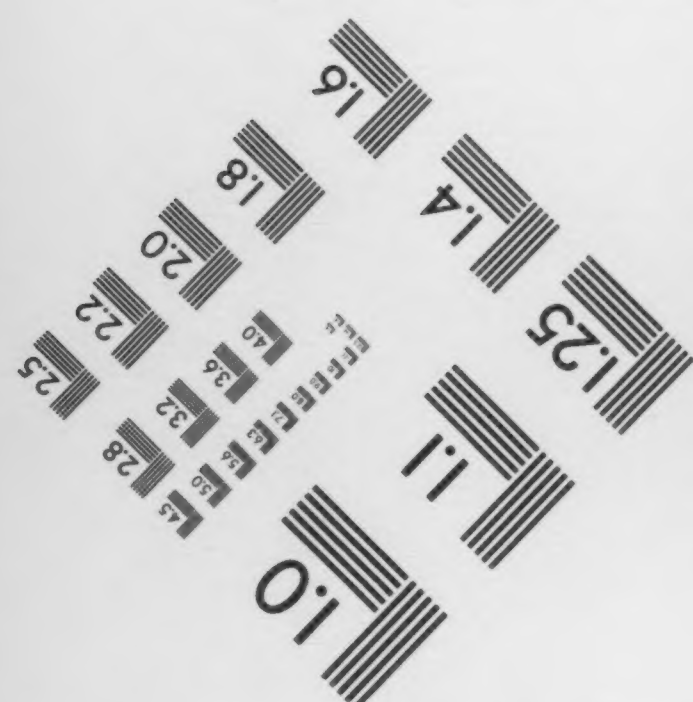
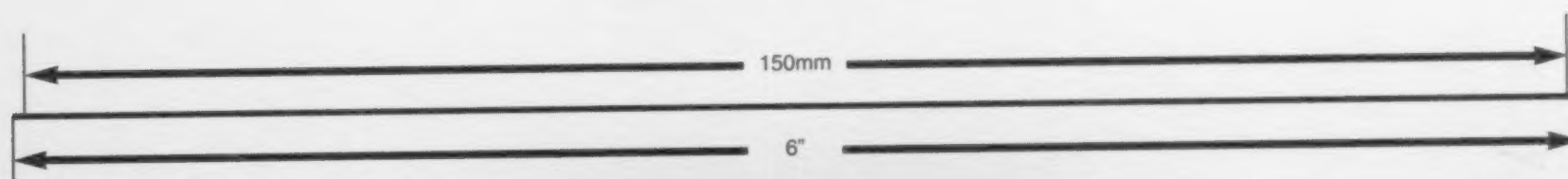
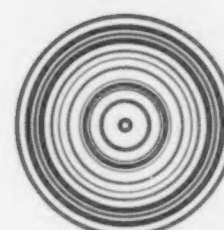
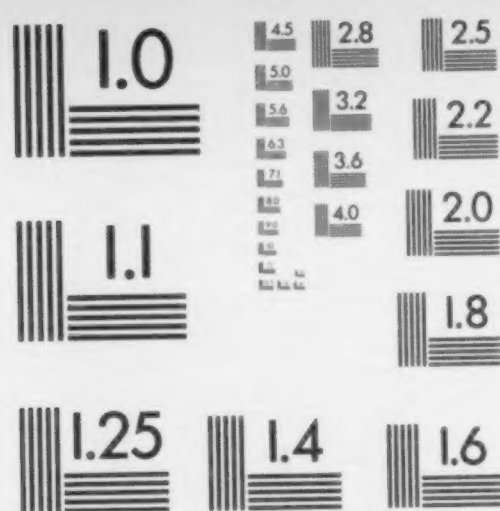
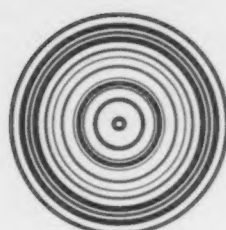
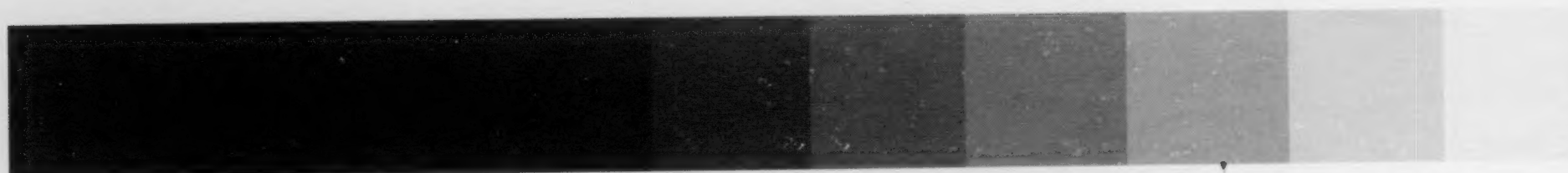
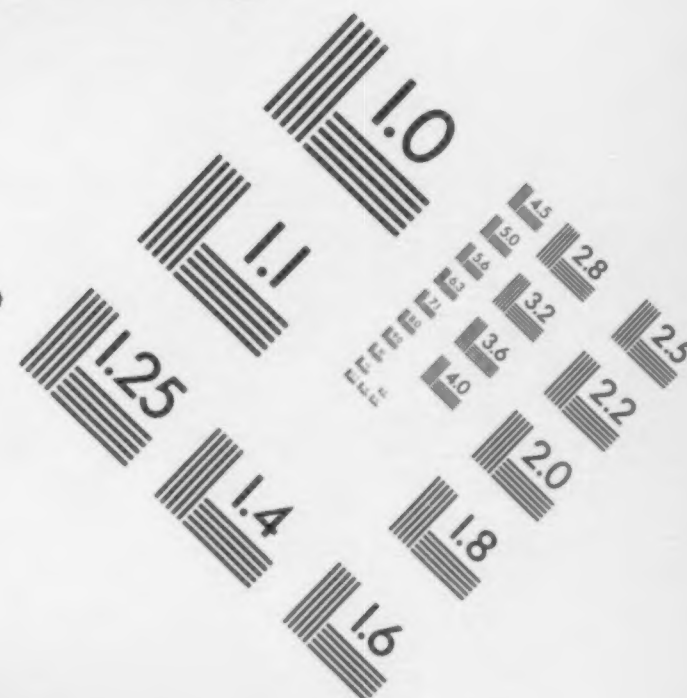
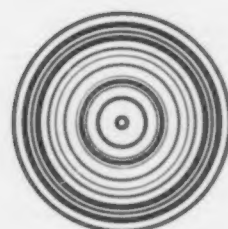
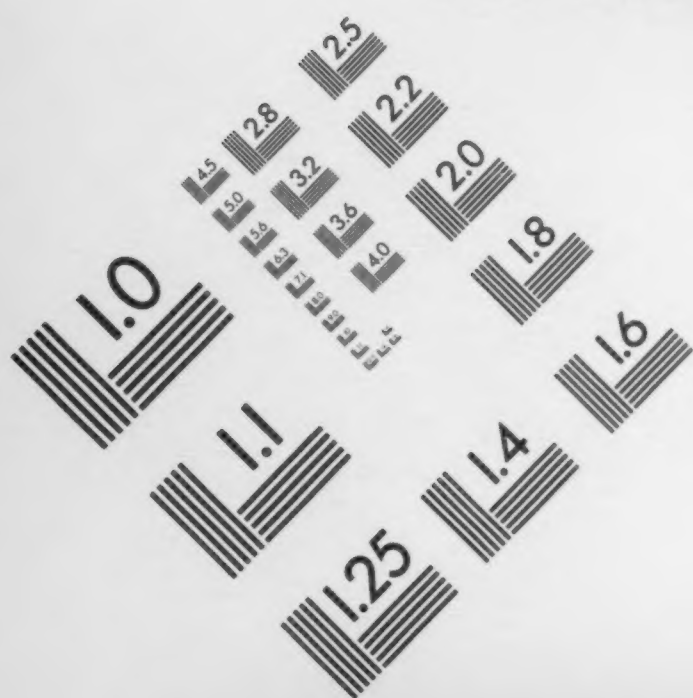

START

CONTROL TEST TARGET for Kodak Quality Monitoring

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Jj Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Ss Tt Uu Vv Ww Xx Yy Zz

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Jj Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Ss Tt Uu Vv Ww

Note: This target is intended for routine quality control checking and uniformity.
It is not to be used for certification of meeting any ANSI or ISO Standards for image quality requirements.
Note: To record background density, use a blank sheet of white paper.

A-2289 CAT 800 7403 Rev. 2/00 © Eastman Kodak Company, 2000 Printed in U.S.A.

Document Imaging
EASTMAN KODAK COMPANY
Rochester, New York 14650
1-800-232-8811

DOCUMENT
IMAGING

Microfilmed 2005
By the
Center for Jewish History

For
YIVO Institute
For Jewish Research

NEW YORK, NY

Reproduction may not be made
without permission.

YIDDISH DRAMA

PRESERVATION

PROJECT.

YIVO
LIBRARY

REEL

Y-2005-1915.19

Pinski, David.

**Ayzik Sheftl: drame in dray
aktn.**

**In: Oysgeklibene shriftn : fun
fir yortsendling. Vol. 1.**

Hefah, 1963.

BIBLIOGRAPHIC RECORD TARGET
YIVO INSTITUTE FOR JEWISH RESEARCH

Master negative Storage Number Y-2005- 1915.19

Pinski, David.

Ayzik Sheftl: drame in dray aktn.

In: Oysgeklibene shriftn : fun fir yortsendling. Vol. 1.

Hefah : [o. fg.], 1963.

Pp. 24-46.

I. Zinger, M. ed. II. -4 David Pinski.

ID : NXYH05-B11944

CC: 9114

DCF: [HBR]

CALL #: /66802

Reduction ratio

X 14.0

אייזיק שעפטל

די ביאגראפיע פון מיין ערשטער מעראקטיקער דראמע „אייזיק שעפטל“

מיט דעם יאר 1899, דעם זיבטן יאר פון מיין שאפן, איז געקומען אן איבערקערעניש אין מיין ארבעט: איך, דער דערציילער, האב אנגעהויבן צו שאפן דראמע.

מיין ערשטער פרוב אין דראמאטישער פארם אין מיין 17טן יאר, אויף רוסיש און אין פערזן — א טראגעדיע „משה“ — איז געבליבן ליגן אומבאהאלטן ביים רעכטן אנהויב. א צווייטער פרוב, אנצושרייבן אן איינאקטער, האט זיך אויך נישט איינגעזעבן, און פון דעם געפלאנצטן איינאקטער איז ארויסגעקומען מיין דערציילונג „צוויי וועלטן“. די דראמא טישע פארם איז מיר געווען פרעמד.

אין מיין עסעי „דאס יידישע דראמא“ (1909) האב איך אנגעוויזן, פארוואס די יידישע שרייבער, וואס זיינען געשטאנען ביים אנהייב פון דער מאדערנער יידישער ליטעראטור, זיינען אלע געווען דערציילער, נישט קיין דראמאטיקער. זיי זיינען אלע געווען אונטער דער השפעה פון דער רוסישער ליטעראטור, וועלכע איז געווען דער עיקר אן עמישע, א דער ציילערישע. אלע אירע גרויסע פארטערטער און שאפער זיינען געווען דערציילער און דראמאטיקער, פון וועלכע אייניקע האבן צופעליק געשריבן אויך דראמען: טאלסטאיי, טורגעניעו, גאנאל. די האט גאר איין איינציקן בליידראמאטיקער: אסטראדזשיק. ערשט ווען דער דערציילער שטעכטאן האט געזיגט מיט זיינע דראמען, האבן זיך אלע רוסישע שרייבער ארויס געווארפן אויף דראמען שרייבן און מיטגעשעלט מיט זיך אויך די יידישע.

לחיסוף, איז די יידישע ליטעראטור קודם כל א דראמאטישע: אלע אירע גרויסע שרייבער זיינען געווען דראמעניקער, וועלכע האבן צופעליק געשריבן, אויך דערציילונגען און ראמאנען: לעסינג, געטע, שילער, גראבע, קליסט, העכעל, לודוויג, גרילפארצער א.א.

און איך האב פון יאר 1906 געלעבט און געשטודירט אין בערלין. דארטן בין איך דורך מיין פריינט מיכה יוסף בערדישעווסקי זיל באקאנט געווארן און באלד זיך אויך שטארק באפריינט מיט דעם שריפטשטעלער מאריץ היימאן. ער איז געווען אן אנגעשטעלטער אין דעם בארימטן פאראל. ס'מישער, פון בארוך קריטיקער, און שפעטער אויך דראמעניקער (מחבר פון א היסטארישער טראגעדיע „רבי עקיבאס חייב“). ער האט געשטאמט פון אן אסטריישישער יידישער משפחה, וועלכע האט נאך גערעדט יידיש, און ער האט גוט פארשטאנען יידיש, אזוי אז איך האב געקאנט פארליינען פאר אים אלע מינע זאכן. נאך יעדער נאך מלענט ער מיר פארווארפן, פארוואס איך שרייב נישט קיין דראמע. ער זעט אין מיר דעם געבוירענעם דראמאטיקער, און עס איז א זינד אזוי צו פארנאכט לעסיקן דעם דראמאטיקער אין מיר. איך האב געהערט און געקומעשט מיט די מליצעס. וואס זאל איך זאגן, אז א דראמע שרייבט זיך פארט נישט?

מאכט זיך אזא זאך:

דער יידישער סטודענטן-פאריין אין בערלין האט געפלאנעט א ליטערארישן אונט. און אין דעם פארגאנג האט געדארט אריין א יידישער איינאקטער. עמיצער האט אנגערופן שלום עליכס „דער גט“, וואס איז דערשינען אין ספעקטאָר „היופריינד“. דעם 3טן יאנואר 1899 אין אונט זיינען זיך צונויפגעקומען די מיטגלידער פון דער עקזעקוטיווע, פארגעלייזט די מיטסקע און — פארשעמט זיך פאר דער גארניטשיקייט און אומבאהאלפנקייט פון דער זאך. איז וואס טוט מען? מיר חילן דאך פארט א יידישן איינאקטער. האט מען זיך גענומען צו מיר: איך מוז אויסשרייבן אן איינאקטער. נאך אלע מינע אפגעזונגען און פארויכע רונגען, אז דאס איז אוממעגליך, האט א מיטגליד פון דער עקזעקוטיווע, דיר ריינס, א קווינע פון דיר חיים וויטעלפאוסקי, קאסענאריש דערקלערט: „איך וועט אנשרייבן. מיר זיינען אויף איך גורו.“ מיט דעם איז מען זיך צוגאנגען איינס א זיגער ביי דער נאכט.

די גזירה איז געלעגן שווער אויף מיר, און איך האב נישט געקאנט איינשלאפן. דריי א זיגער פארטאג האב איך אויפגעוועקט מיין פרוי: „האלדקע, איך האב...! איך האב אן איינאקטער!“ די האנדלונג, די כאראקטערן, די סצענעס — אלץ איז געבוירן געווארן אין מיר אין דער שלאפלאזער שעה.

אויף מארגן בייטאג האב איך זיך אוועקגעוועקט ביי מיין שרייבטיש און אין מיר שעה אויפגעשריבן דעם איינאקטער „יסורים“. אויפגעשריבן — און דערפילט אין זיך דעם דראמאטיקער. איך האב באזיגט אין זיך די מורא פאר דער שווערער פארם, געפילט זיך, ווי איך האלט מוטיק דערגרייכט דעם שפיץ פון א בארג. מיין ערשטע לעזערין, מיין האדל, איז געווען גליקליך, און דאס האט באדייט פאר מיר א סך.

די באארבעטונג פון דעם איינאקטער, דאס איבערשרייבן איינמאל און צוויימאל, האט ביי מיר גענומען עטלעכע טעג. ווען איך בין פארטיק געווארן, בין איך אוועק מיט דעם איינאקטער צו מאריץ היימאן, וועלכער האט געוויינט אין האלענזע ביי בערלין. ער מוז דער ערשטער באקאנט ווערן מיט מיין ערשטן דראמאטישן פרוב.

איך האב געלייזט פאר אים דעם איינאקטער מיט קלאסנדיקן הארץ און יעדעס מאל, ווען איך האב אויפגעהויבן אויף אים מינע אויגן, האב איך געזוכט אין זיינע אויגן דעם איינדרוק און דעם אורטייל. און עסטמאל האב איך זיך געטראכט, אז איך האב זיך נישט געדארפט נאריש מאכן, נישט געדארפט שרייבן קיין איינאקטער און נישט געדארפט נודיען מיט אים היימאנען. אבער היימאנען אויגן האבן אויפגעלויכטן, ווען איך האב גענויטקט ליענען, און ער האט ווארם ארויסגערעדט:

„איך בין נישט איבערראשט...“

ער האט נאך נישט פארענדיקט, וואס ער האט געזאגט זאגן, ווען איך צימער איז אריינגעקומען געהארט היימאנען מיט זיין צווייטער פרוי גרעטע מארשאלק. היימאנען און היימאן זיינען געווען גאנצע פריינט, דוצנדיגער, שפעטער זיינען זיי אויך פארשונענער געווארן: מאריץ היימאן האט חתונה געהאט מיט גרעטע שוועסטער. היימאנען איז יעמאלט געווען אין זיין אויפשטייג, דער אפגאס פון יונגדייטשלאנד. ווען היימאן האט מיך פארגעשטעלט פאר אים, האט עס אויפגעוועקט אין מיר. און ווי האט עס זיך אין מיר צונונגען, ווען איך האב באלד אויסגעמונען, אז דער גרויסער געהארט היימאנען קען מינע זאכן! היימאן האט אים דערציילט דעם אינהאלט פון מיין „דראבקיין“, ער'ס יום כיפור! און נאך אנדערע דערציילונגען, און היימאנען האט זיי געדענקט און געקאנט זיי מיר איבערדערציילן.

איך בין אוועק פון היימאנען א העכסט גליקליכער. דרויסן איז געווען א שטארקער פראסט, אבער איך האב אים נישט געפילט. איך בין געפארן איהיים מיט יובעל אין זיך, געאילט צו מיין האלדען מיט דער דאמלער גרויסער בשרוה: מיין איינאקטער האט אויסגענומען און איך בין באקאנט געווארן מיט היימאנען! איך האב געטראגן אין זיך א שלאגענדיקן קהאל פון באנייטערונג, וועלכער האט אויסגעבורעט אין מיר די שאפונג-כוחות.

דער וועג פון טירגארטן-באנהויף צו מיר איהיים איז געווען זייער גליטשיק, איך בין געגאנגען און געהאלטן זיך אן וועגט פון הייזער און „געארבעט“. שוין נישט חיים פון מיין היים האב איך „דערזען“ א דראמע. די טעמע איז אין מיר געבוירן געווארן אין ווארשע אין יאר 1895. א מעשה, מיט אן ארבעטער דערמיטלער, וואס ליבט זיינע דערמיטלונגען און פארקויפט זיי בלויז זיין בעליבתי, כאטש פאר זייער ביליק, אבער זיי זאלן זיין לעבן אים. איך מלע זיך אפס אומקערן צו אים אין געדאנקן, אבער נישט געהאלטן זיך צו מאכן פון אים א דערציילונג. די טעמע איז נאך נישט צייטיק אין מיר. און אט האב איך זי „דערזען“ אין דראמאטישער פארם. עס האט אויפגעשריטן אין מיר פאר האלדען. איך בין שוין אריינגעקומען איהיים צו מיין האלדען מיט א דריימאכער בשרוה.

איך האב זיך אבער נישט געאילט אוועקצוגען זיך שרייבן. ערשט דעם 24טן מערץ הייב איך אן צו שרייבן די דראמע „אייזיק שעפטל“. דעם 1טן אפריל בין איך פארטיק געווארן — דעם לעצטן אקט האב איך אויפגעשריבן אין איין זיצונג אין משך פון זיבן שעה.

ווען איך האב זי באארבעט און איבערגעשריבן, האב איך זי פארגעלייזט פאר מינע פריינט היימאן, בערדישעווסקי און אפרים פריש. דער לעצטער איז געווען מיכה יוסף בערדישעווסקי אינטימער פריינט. א בלייזיאנער משכיל, וועלכער האט געשריבן פראסטפול דייטש, געבאלטן אלס גרויסער ליטעראטור-קענער און מדיין געווען בערדישעווסקי אין די הערליכקייטן פון דער דייטשער ליטעראטור — בערדישעווסקי האט זיך אפט באזיגן צו אים ווי א תלמיד צו זיין רביין.

ווי גליקליך האב איך זיך געפילט, ווען די דאזיקע דריי האבן זיך צוגאסן אין א לויבעזאנג איבער מיין „אייזיק שעפטל“! זיי האבן עס אוועקגעשטעלט אלס א צווייט ווערק נאך היימאנען. די וועבער — דער גרעסטער קאמפלימענט! — און עס מוז גלייך איבערגעוועזט ווערן אויף דייטש און אנגעבאטן ווערן דעם „דייטשן טעאטער“.

איך האב אליין געמאכט די איבערזעצונג און איבערגעגעבן צוויי דאמען די רעדאקציע פון מיין דייטש. ביידע דאמען זיינען געווען האדלס מאניענטקעס, און ווי געזיגטליך, אירע אינטימע פריינדיגן. איינע פון זיי איז געווען פרוי פראפעסאר ליטן — א הויכגעבילדעטער מענטש, די פרוי פון א בארימטן פראפעסאר אין גינעקאלאגיע. די צווייטע איז געווען פרוי יאנהאנא הירשפעל, די מוטער פון דעם יונגען, אין יענער צייט זייער בארימטן שריפטשטעלער געארג הירשפעל.

אין יולי איז די איבערזעצונג געווען פארטיק צום אַנבאט. אַסאך בראהם, דער דירעקטאר פון „דייטשן טעאטער“, האט זיך יעמאלט גענומען אין א קוראט לעבן חוץ, און אין חוץ האט גענומען געארג הירשפעל. צו אים האבן מיר אוועקגעשיקט דעם מאנוסקריפט פון דער איבערזעצונג, און ער האט אים איבערגעגעבן צו אַסאך בראהם. אין א פאר האבן ארום האב איך געקראגן א קארטל פון הירשפעלן, אז סוף אויגוסט וועט בראהם זיין צוריק אין בערלין, און ער וויל זיך זען. דאס איז פון אלעמען פארשטאנען געווארן, אז „אייזיק שעפטל“ וועט אנגענומען ווערן. אויך האבן אויך פארשטאנען היימאן, בערדישעווסקי און פריש, וועלכע האבן מיר אַפגעגעבן מול טוב. די בשרוה איז שנעל פארשפרייט געווארן אין דער רוסישער קאָלניע. דער פארטרעטער פון דעם „בונד“ אין בערלין האט מיט מיר אַפגעמאכט, אז צען פראצענט פון מינע מאדריגסטן פון „אייזיק שעפטל“ אויף דער דייטשער בינע זאל איך געבן דעם „בונד“.

ענדליך האב איך געקראגן א קארטל פון אַסאך בראהם, אז ער איז אין בערלין און וויל זיך זען ביי זיך זיין דער היים. וואס פאר אן אויסערענונג אין מיר און מיין גאנצן ארום! איך בין געגאנגען צו אים, באגלייט פון מיין האלדען און יוסף מלניק — א ביאליסטאקער בחור, וואס איז געווארן א שוורגאליסט אין רוסיש און דייטש, אן ארויסגעבער פון זשורנאלן און א קארעספאנדענט פון גרויסע צייטונגען. האדל און מלניק זיינען געבליבן ווארטן אין דעם ליינעם פארק פאר דעם הויז, און איך בין ארויסגעגאנגען מיט א קלאסנדיקן הארץ צו אַסאך בראהם, צום בארימטן דירעקטאר פון דעם גרעסטן און הויכטיקסטן טעאטער אין דייטשלאנד, דעם אנטדעקער פון איכטען און היימאנען, דעם אויסליגער פון נייע וועגן אויף דער בינע...

ער האט מיך אויפגענומען זייער פריינטליך, אוועקגעצט מיך קעגן זיך ביי זיין שרייבטיש — פאר אים איז געלעגן דער מאנוסקריפט פון „אייזיק שעפטל“, און מיט א וואונד צום מאנוסקריפט האט ער אנגעהויבן אויסצילן די מעלות פון מיין דראמע און ווי שטארק זי געפילט אים (מיין הארץ האט געטראכט און מיין בלוטדרוק איז געשטיגן) — א לאנגע לעקציע, צו באזיגן מיר, וואס פאר א גוטע דראמע איך האב אַפגעשריבן, אויב איך חיים עס נאך נישט. ענדליך האט ער א זאג געטאן: „אבער...“ און אין הארץ האט מיר א ריס געטאן. „אבער די דראמע שפילט אין א יידישן מיליטע, און א יידישע מיטע קען נישט גיין אויף דער דייטשער בינע...“

וואס קען מען זאגן קעגן אזא פאראורטיילונג? איך האב זיך גענומען צו פרעגן:

„איך האט דאך אויפגעפירט געארג הירשפעלס „די מוטער“ און „אנגעס יאראדן“ — ביידע מיטן פון יידישן לעבן.“

„און מער נישט“, האט ער געזענטערט. „הירשפעל קען נישט קומען מער מיט מיטן פון יידישן לעבן. ער וועט מוזן שרייבן עפעס אנדערש, אויב ער וויל אויפגעפירט ווערן.“

אַסאך בראהם איז געווען אן אונגארישער ייד און האט זיך געמוזט

פילן אומאנגענעם פון אזא דערקלערונג. ער האט גענומען פאר גויסטיק צו אנטשולדיקן זיך: דאס איז נישט זיין גזירה. די יידישע אקציאנערן פון דעם „דייטשן טעאטער“, די יידישע געהיימראטן און קאמערצאנטן, זיי ווילן עס נישט. זיי פראטעסטירן קעגן יידישע מיטן, און ער מוז זיי פאָלגן, צי ער וויל אָדער נישט. עס טוט אים זייער לייד פאר הירשפעלן און עס טוט אים זייער לייד פאר מיר. ער שאצט „אייזיק שעפטל“ זייער הויך. וואס מיט פארגעניגן אים אויפגעפירט, אָבער ער טאג נישט. ווען איך וועל אויפשרייבן אן אנדערע מיטעס, א נישטיידישע, אזוי קונסטפול ווי „אייזיק שעפטל“, וועט ער זי אויפפירן מיט פרייד...

און ווידער האט ער זיך צורעדט וועגן דער געלונגענהייט און קינסט-לערישקייט פון „אייזיק שעפטל“. א שוץ, נישט צו קאָנען אזא מיטעס אויפפירן! און מלוצלינג האט עפעס אויפגעלויכטן אין אים.

„חייטס איר“, האט ער געזאגט אן אויפגעשטראלטער, „באָט אַן „אייזיק שעפטל“ דער „פרייע בינע געוועלשאפט““

„די פרייע בינע“ איז געווען די פארלויערען פון בראהם „דייטשע טעאטער“. זי האט די ערשטע אויפגעפירט היימאנען.

„די פרייע בינע“, האט ער צוגעגעבן, „וועט זיין שטאַלץ ארויסצורברענגען א נייעם טאלאנט. און חייטס איר, איך אליין וועל איר איבערגעבן אייער דראמע...“

ער האט מיך אַפגעהאלטן א שעה און מער, און אונטן אין פארקל האבן מיין האדל און יוסף מלניק אויפגעבויט שוין גאנצע שלעסער. איך האב זיי געבראכט שווערע אנטווישונג אין זען „אייזיק שעפטל“ אויפגעפירט אויף דער בינע פון דעם „דייטשן טעאטער“ און גוטע האפנונג אויף דער „פרייער בינע“.

די „פרייע בינע געוועלשאפט“ איז באשטאנען פון א צען-זעכעליך מיטגלידער, וועלכע זיינען זיך מער קיינמאל נישט צוזאמגענומען, ווייל די מיטע פון „די פרייע בינע“ איז שוין געווען אן אויסגעפירטע, אן אַפגעטאָנענע. בראהם „דייטשע טעאטער“, וואס איז ארויסגעוואקסן פון איר, איז געווען העכסטע דערגרייכונג. זי האט שוין לאנג גאָרישט אויסגעפירט און עס איז נישט געווען קיין נויטווענדיקייט אין צוזאמען-קומען זיך. איז איר צוגעשטעלט געווארן א מאנוסקריפט, האבן זיך די מיטגלידער פארלאָזן אויף דעם פרעזידענט, וועלכער מלענט יעדעס יאר געוויילט ווערן, ווען די מיטגלידער מלעגן זיך צונויפקומען נישט אויף צו פארהאנדלן געשעפטן, נאך אויף צו האבן צוזאמען. א גוט שטיקל צייט.

אין זומער 1899 איז לודוויג פולדא געווען דער פרעזידענט, און אין אַקטאָבער אָדער נאָעמבער האבן געדארפט פאָקומען נייע וואלן.

„בעט גאט“, האט מיר געארג הירשפעל געזאגט. „אז הערמאן ווערמאן זאל אויסגעוויילט ווערן. ער, דער קריסט, וועט געוויסן אויפפירן די יידישע מיטעס „אייזיק שעפטל“. אָבער אויב דער ייד לודוויג פולדא וועט חייטער בלייבן פרעזידענט, וועט אייער יידישע מיטעס נישט אויפגעפירט ווערן.“

איך האב מסתמא שלעכט תפילה געטאן — דער ייד לודוויג פולדא איז געבליבן פרעזידענט. איינזיגן האב איך געקראגן פון אים א ברויז פול מיט קאמפלימענטן, אָבער ער קען מיין מיטעס נישט רעקאמענדירן צו אופמירונג, ווייל זי איז אן עפיגאנענערק. דאך זעט ער אין מיר קרעפטן, וואס וועלן אריבערשטייגן און באזיגן דאס עפיגאנענעס...

אלע האבן פארשטאנען, אז דאס הארט עפיגאנענעס איז געווען א מאסקע פאר יינטוס.

זאל איך זיך אוועקצוגען שרייבן א נישטיידישע מיטעס? געארג הירשפעל האט געפרובט און איז דורכגעפאלן. ער האט מיט זיינע ביידע יידישע מיטעס „די מוטער“ און „אנגעס יאראדן“ דערהארבן זיך א גרויסן גאנצן. מען האט ארויפגעקוקט צו אים ווי צו א צווייטן נאך געהארט היימאנען. אָבער ער האט מער נישט געטאָרט שרייבן פון יידישן לעבן, פון דעם לעבן פון זיינע עלטערן, פון זיינע קרובים, פון דעם מיליטע, אין וועלכן ער איז אויפגעוואקסן. האט ער זיך געכאפט, אז די יינטוס-מידלעך ביי אים אין דער היים זיינען קריסטליכע, און ער קען זיי דאכט זיך גוט. האט ער אַפגעשריבן „פאלינע“, די קאמערציע פון א דייטש-מידלע, און איז דורכגעפאלן. האט ער דערהארט דראמאטיזירט א מעשהליה און ווידער דורכגעפאלן. ער האט פארלוירן דעם באָדן פון אונטער די פיס, ניין, איך וועל עס אפילו נישט פארבן.

אין יענע חדשים איז אין דער "מאשעליסט ליכאָר פארטיי" (עס על מי) אין אמעריקע פאָרעקומען אַ נייע שפּאַלטונג און די גאנצע רעדאָקציע פון דער פארטיי יידישע צייטונגען "אבענדבלאט" און "ארכיטעק צייטונג" איז אהעק מיט די אפגעשפאלטענע. די נייע רעדאָקציע האָט געזוכט נייע מיטגלידער, און איך, א לאנגיאַרקער מיטארבעטער פון די ביידע צייטונגען האָב געקראָגן אן אַנבאַט צו קומען אין אמעריקע און אריינצוטריטען אין דער רעדאָקציע. איך האָב אַנגענומען דעם אַנבאַט.

צו האָט נאָך הייטער שטודירן מיט די מעגליכע גליקן ביים אויס- שטודירן, אז איך בין דראַמאַטיקער, און אין ניו יאָרק איז פאראן א יידישער טעאַטער, פאר וועמען א יידישע טעמע איז קיין חסרון נישט? מיין הארץ האָט געהאַט אין בערלין א זייער ריכע פראַקטיק אלס בעסט באַצאָלטע מאַטאָויסטקע, דערנאָכן ויך א זייער גוטן נאָמען, אריינגעדונגען אין די העכסטע און רייכסטע יידישע און אויך נישטיידישע קרייזן. אָבער איך האָב אַנגענומען די שטעלע פון 18 דאלאַר א וואָך, אין דער זיכערקייט, אז דער יידישער טעאַטער וועט ווערן פאר מיר א קוואל פון פרנסה, און הארץ וועט אפילו נישט דארפן ארבעטן...

קריסטמעס 1899 בין איך אַנגעקומען אין ניו יאָרק, ווי איך בין געווען פאָטלער אונטער מיין פּסוידאָנים ד. פּולט. ווען די טעאַטערלייט האָבן דערהערט, אז איך האָב א פּיעסע, האָבן זיי זיך פאראינטערעסירט, אָבער אז יעקב אלדער האָט זיך דערוואַרט, אז "אייזיק שפּעטל" איז א דרייאַקטיקע פּיעסע, האָט ער אפילו נישט געוואלט א קוק טאָן אויף איר. נאָך מייקל מינץ, דער מאן און מענעדזשער פון קעניע ליפּצין, האָט איבערגעליענט און איז באַגייסטערט געוואָרן. "הלאי וואָלט שפּעטל געווען א פּרוי, און איך וואָלט די דראַמע גלייך אויפגעפירט!" האָט ער געזאָגט. ביז צום סוף פון זיין געוואלטזאמען טויט איז ער געבליבן מיין אָנהענגער און פארערער.

"אייזיק שפּעטל" איז נישט נאָר נישט אויפגעפירט געוואָרן, נאָר איז אויך א לאַנגע צייט געבליבן מאַנוסקריפט, ביז איך האָב אים אין יאָר 1904 פאָרענטליכט אין המשכים אין דער העכנטליכער צייטונג "דער ארכיטעק", אין דעמולעבליקן יאָר האָט דיר מאַרסין בובער איבערעזעצט אים אויף דייטש פון מאַנוסקריפט, און די איבערעזעצונג איז דערשינען אין דעם "יידישער פאראלא" בערלין — דער גוטער נאָמען פון "אייזיק שפּעטל" האָט אַנגעהאַלטן אין בערלין אויך נאָך מיין אוועקפאַרן.

ערשט אין 1907 דערשינט "אייזיק שפּעטל" אין בוךפאָרם אויף יידיש אין פאראלא עוואלענאק אין ניו יאָרק. די יידישע קריטיקער האָבן אים אינגאנצן אינגאָרירט — על כל פנים איז נישט באקאנט קיין איין איינציקע קריטיק, די דייטשע איבערעזעצונג האָט געהאַט מער מול ביי קריטיקער. אויך בעל מחשבות'עס זייער וואַרעמער אָפּרוף אין 1906 קאָן דאָך זיין נאָך אויף "אייזיק שפּעטל" אין דער דייטשער איבערעזעצונג אָדער — אפשר האָט ער געהערט מינע א פאַרלעזונג אין בערלין. ווייל זיין קריטיק איז די איינציקע יידישע קריטיק אויף "אייזיק שפּעטל", וויל איך כאָטש עטליכע שורות פון איר צוגעבן צו דער ביאגראַפיע פון דעם פארשווינדענעם "אייזיק שפּעטל":

...קורץ פאר ויין אוועקפאַרן קיין אמעריקע האָט מינסקי אַנגעשריבן א דרייאַקטיקע דראַמע "אייזיק שפּעטל", און ער האָט מיט גלאַנץ ארויסגעוויזן, ווי אויסגעצייכנט ער קען די סביבה פון אייזיק אַרבעטער־לעבן, ווי ליכט עס קומט אים אָן קורץ און דראַמאַטיש צו שילדערן געוואונע, שטאַרק־פילגדיקע מענטשן פון דער מאַסע, און וואָס פאר א פינער מבין ער איז אויף די קאמף־געפילן, וועלכע שפילן זיך אָפּ אין דער נשמה פון א מענטשן פון פאַלק, וועלכער איז געקומען אויף דער וועלט מיט א שפּעטפירישן גייסט און פונק פון א נשמה יתירה."

אין 1918 איז "אייזיק שפּעטל" דערשינען אין דער ענגלישער איבערעזעצונג פון ד"ר אייזיק גאָלדבערג אין פאראלא ב. וו. היבש, ניו יאָרק, אין א בוך באַטיטלט "3 פּלעיס", צוזאמען מיט "דהי לאַסט דוש" (די פאַמיליע צבי) און "דהי דאמי מעסיאָה" (דער שטומער משיח) — די ענגלישע קריטיק איז געוועזן גוט צו אים.

ווי האָט ער זיך באַנומען אויף דער בינע, וויס איך קוים. אויף דער יידישער בינע איז אמעריקע איז ער קיינמאל נישט געשפילט געוואָרן — איך האָב צו אים נישט צוגעגעבן קיין פערטן אַקט... אין רוסלאנד האָט אים געשפילט די הירשבינד־טרופע מיט יעקב בן־עמי אלס "אייזיק", אָבער איך האָב פון די דאָזיקע אויפפירונגען גאַרנישט געהערט, אפילו קיין צייטונג־נאָטיץ נישט געזען. ערשט שפּעטער מיט יאָרן האָט מיר

הירשביין דערציילט, אז "אייזיק שפּעטל" האָט שטאַרק אויסגענומען. אין יאָר 1919, ווען יעקב בן עמי איז שוין געווען אין ניו יאָרק און אן מאַרס שוואַרץ'ס "קונסט טעאַטער", האָט ער געגעבן צוויי אויפפירונגען פון "אייזיק שפּעטל" צו זיין בענעפיט. צוויי צופעליקע, שלעכט איינגע- שטודירטע און שלעכט סצענירטע אויפפירונגען, וועלכע האָבן אָבער באוויזן, ווי שטאַרק די פּיעסע איז. בן־עמי האָט מיר געגעבן מיין אייזיק'ן יידישע אויפפירונגען, פון וועלכע איך האָב געקראָגן א גוטן אָפּקלאַנג, זייענע געגעבן געוואָרן אין ויין מיט יצחק דייטש און שפּעטער מיט בן צבי באַראַטאָו אין דער הויפט־רעליע. אין ויין איז ער אויך געגעבן געוואָרן אויף דייטש. אויך פון די דאָזיקע אויפפירונגען וואָלט איך נישט געוואלט. ווען ד"ר בובער וואָלט נישט אַנגעקלאַנגט דעם טעאַטער פאר ווינע טאג טיעמען. דער טעאַטער האָט געפונען פאר גויטיק צו לאָזן מיר חיסן וועגן דעם פּראָצעס און גלייכצייטיק אויפגעקעקט מיר, אז געשפילט געוואָרן איז "אייזיק שפּעטל" אין דער איבערעזעצונג פון ד"ר הוגא צוקערמאַן. וועלכער איז געפאלן אין דער ערשטער וועלט־מלחמה. אויף האָב איך זיך דערוואַרט, אז עס איז פאראן נאָך א צווייטע דייטשע איבער- זעצונג פון "אייזיק שפּעטל"...

מיט עטליכע און צוואַנציק יאָר שפּעטער האָב איך באַשלאָסן, אז אייזיק האָט אפילו איינגענומען סם, אָבער ער איז נישט געשטאַרבן, האָב איך אַנגעשריבן א צווייטן טייל: "איסאק מינעו" (דערשינען אין דעם זשורנאַל "אויפּוס" אין 1926), אָבער דאָס איז שוין א באַזונדער קאפיטל.

אייזיק שפּעטל

דראַמע אין דריי אַקטן
(21 מערץ — 7 אפריל, 1899.)

פּערזאָנען:

אייזיק שפּעטל, א שמוקלער.

ביילע, זיין פרוי.

גיינדיקע, { זייערע קינדער.

פיניע, אייזיק'ס פאָטער, א משוגענער.

נאָטע גאָלדין, אייזיק'ס בעל הבית.

אַרבע, זיין זון.

מיכל דער אלטער, { בערע דער רויטער, { זעליג קאַמעדיאַנט, { לייזיק, { סענדער, { הילע, { יאָשקע, {

טעמע, { מלכה, { ארבייטערקעס ביי גאָלדינען.

ציפּע, { דאָבע, { אייזיק'ס שכנות.

געליע, ציפּעס טאָכטער.

הינדע, { סאַסי, { דאָבעס טעכטער.

וויכנע די קרעמערן.

קומט פאַר אין אַ גרויסער שטאַדט אין דער "שטערטא אַסעלדאָסט" אין דעם אָנהייב פון די ניינציקער יאָרן פון דעם ניינצענטן יאָרהונדערט.

ערשטער אַקט.

אייזיק שפּעטל'ס קעלער־ווינונג. רעכטס ביי דער וואנט צוויי הילצערנע בעטן, איינס הינטער דעם אַנדערן, באַדעקט מיט שמאַטעס. די ציכלעך אויף די קישן זיינען קויט־שוואַרץ און מיט גרויסע שמוציק־געלע קינדער־פלעקן. פאַרנט אין מיטן צימער דער קליינער פיר־פיטיקער טיש, אַן א טישטוך, מיט דריי שטולן ארום אים. די רויטע פאַרב, מיט וועלכער דער טיש מיט די שטולן זיינען אמאָל באַפאַרבעט געוועזן, האָבן אַנגענומען א שמוציק־גרוי אויסזען מיט מער אַדער ווייניקער רויטע פלעקן. דער שטול לינט אַז אַ ווענטל. פאַרנט ביי דער לינקער וואַנד א קליינע קאַמאַד, אויף וועלכער עס געפונט זיך א קליינער שפיגל, דריי מעשענע לייכטער און א בריוו געוואָרענער שוואַרצער קאַפעליש; הינטער דער קאַמאַד א שטול, מער ארויסגערוקט צום מיטן צימער. דערביי די טיר פון ציפּעס צימער. הינטן, נאָך דער טיר, דער גרויסער אויוון מיט זיין לאָך צו דער רעכטער וואַנט. צווישן דעם אויוון און דער לינקער וואַנט איז א געלעגער פון ברעטער, אויף וועלכן עס געפונט זיך דער אלטער פיניע. אין מיטן פון דער הינטער־וואַנט די טיר, וועלכע פירט צום פאַרהויז און אין דאָבעס צימער. פונקט אנטקעגן איר איז די גאס־טיר. צווישן דעם אויוון און דער טיר שטייט א לאנג, שמאַל קינבנעקל. אונטער דער באַנק אן עמער, אויף איר א פאַר טעפלעך, איבער איר פאַליצעס מיט א קופערנער פאַן, אַ לאַקטנברעט און טעפ־לעך, צווישן איר און דעם אויוון ווילקעס. אַ לאַפּעטע, אַ גראַב־אייזן, אַ בעמיס. רעכטס פון דער טיר א געלער גלעזער־שראַנק, אויבן אביסל העלער, ווייל אונטן איז ער באַדעקט מיט שמוץ. א שטיקל גלאַז אין דעם אויבערשטן ווינקל פון דער שראַנק־טיר צייגט, אז אַ מאָל איז אין דער אויבערשטער העלפט געוועזן א גאנצע שוויב; איצט איז דאָס לאַך פאַרקלעבט פון אינוועניק מיט א גרויסן בלויען בויגן פאַפּיר, פון וועלכן די פאַרב האָט אביסל אַפּגעבליאָקעט. צווישן דעם שראַנק און דער רעכטער וואַנט, צוקאַפּנס איבער דעם הינטערשטן בעט, הענגען קליידער, פאַרדעקט מיט א גרויען, שמוציקן און אין א סאך ערשטער צופאַלענעם לייזעך. לעבן דעם הינטערשטן בעט שטייט איצט דאָס וויגל. — אין צימער הערשט דאָס האַלב־דונקל, ווי אין יעדן קעלער־צימער, פון וועלכן די פּענטער ליגן אונטער דעם ברוק פון דער גאס. די שוויבן זיינען גרוי, באַדעקט מיט שמוץ, און נאָר אן דעם העלן, אין גרוי איבערגיענדן שוין אויף די פּענטער, דערקענט מען, אז אין דרויסן שיינט די ליבע וון, די געוויינטע ווענט זיינען שוואַרץ, פאַרוויכערט, מיט פלעקן פון שימל, פייכטיקייט. וווינשט־ווי קוקט ארויס א העלער פלעק, ווי דאָס מרויעריקע אויג פון אן איינאויגיקן, און פאַרגרעסערט נאָך דעם אומעס. שוואַרץ, פאַרוויכערט איז אויך די סטעליע, פון וועלכער עס פאַלט אַפּ די שטוקאַטורקע. און די פאַדלאַנגע קאָן מען נישט דערקענען. פון וואָס זי איז געמאַכט געוואָרן: צי איז זי פון ברעטער צוזאַמענגעשלאָגן, אָדער פון צעגל אויסגעלייגט, אָדער איז עס די שוואַרצע, קאַלטע מוטער ערד, אין צימער הערשט נישט אויף די אַרימקייט, וועלכע וואָלט זיך נאָך לאָזן פאַרדעקן, ווי דער עיקר די אַפּגעלאָזנקייט, די נאָכ־לעסיקייט, די מידע פאַרצווייפלונג און די פאַרצווייפלעט פאַרגרעבטקייט.

אייזיק שפּעטל יוצט ביים טיש און שניידט מיט א מעסער א שטיקל האָלץ. א יונגער מאן פון א יאָר דרייסיק, און מאַגער, מיט איינגעצויגענע באָקן אונטער א געדיכטן בלאַנדן בערדל, די בלייכע, דיקע ליפן האַלט ער איינגעפרעסט, און אָפּט בייסט ער די אונטערשטע אָדער די אויבערשטע ליפּ. אריינכאַפּנדיק בשעת מעשה דאָס האָר פון די קליינע וואַנצן. די אויגן טיף איינגעפאַלן אונטער געדיכטע און לאַנגע ברעמען; זיין בליק איז פאַרקלערט. שאַרף, טיף, באַלויכטן פון אן אינווייניקסטן פייער. ער טראָגט אויף זיך אַ רעקל צוריסן אין די אַרבל און אין די אַלע, וואָס איז צוגעשפּילטע אויף דעם אונטערשטן קנאַפּ, ווייל די איבריגע פעלן. דאָס העמד, וואָס קוקט ארויס פון אונטער דעם אויבן אַפּגעקעמפּטן רעקל און פון די לעכער אין די אַרבל, איז שמוציק און אויף דער ברוסט אָפּן, אויף אז עס זעט זיך ארויס זיין מיט האָר באַוואַק־

טענע, איינגעפאַלענע ברוסט. די גרויע הויזן זיינען אין די קני פאַרלאַסטע מיט שטיקלאַך פון א פיל העלערער מאַטעריע, און די לאַטעס קוקן אויס ווי פענסטער; אונטן זיינען זיי אויס־גערײבן און צעריסן. זיינע שטיינעל זיינען געל און ברוי, מיט צוקרימטע אפּזאַצן און געלעכערטע פּאָדעשעוועס. דער נישט פאַרעמעטער, געדיכט באַוואַקסטענער דונקעלבלאָנדער קאָפּ איז אַפּגעדעקט. — אויפ'ן טיש פאַר אים אלערליי רעדעלעך, גלייך צוגעשניטענע העלצלעך, א לאַנגער און ברייטער פּוט פון א מאַשינקע, אין וועלכן עס איז אריינגעשטעקט א לאַנג קיילעכדיק שטעקל מיט לעכלעך פון איין זייט און צוגעמאַכט געוואָרן א ראָד פון דער אנדערער זייט. צווישן דעם ראָד און דעם שטעקל אַן אַקט, אויך מיט לעכלעך, ווייטער געפּינט זיך אויפ'ן טיש אַ צירקל, א זעגל, א לאַך־בייערער, שטיקלעך גלאַז, פּאָדיום א. ז. וו.

ביילע יוצט אויף דעם פּאָדערשטן בעט מיט עלינקען, א קינד פון א יאָר אַנדערשטאַלב, אויפ'ן אָרם און גיט אים די ברוסט. זי איז אין איינע יאָרן מיט אייזיק'ן, מאַגער, מיט א פלאַכער ברוסט, קויטיק, אויפ'ן געזיכט לעבן די אויגן ליגן רצועות פון נישט אפּגעוואַשענע שמוץ. דאָס ציצענע קלייד און קאַפּטע זיינען צוריסן און צופליקט און באַדעקט מיט לאַטעס, אויפ'ן קאָפּ א בונט טיכל פון נישט צו דערקענענדיקע פאַרבר, וואָס ליגט קרום און פון אונטער וועלכן עס שפאַרט ארויס איבער דעם שטערן א פּוק קאַשטאַניענפאַרביק האָר. אירע שיד זיינען שוין אויך לאַנג נישט געפּוצט געוואָרן. דאָס קינד אויף איר אָרם טראָגט א לאנג העמד פון א גרעסערן קינד.

פיניע יוצט אויף דעם ברעטער־געלעגער צווישן אויוון און קוקט אין דער ווייטנס מיט משוגענע אויגן. זיין שוואַרץ־גרויזליך בערדל ארום זיין געלן געזיכט איז אויסגעקראַכן און שטערט, ווי אויך דאָס האָר אויפ'ן קאָפּ, אויף וועלכן ער טראָגט אן אלט, אויבן פעט געוואָרן, און אין א סאך ערשט צוריסן היסטל. אויף דעם הויזל לייב א וואַטן־קאַפּטל, פון וועלכן דער אויבערשלאג איז כמעט אין גאנצן צופאַלן; איבער דעם קאַפּטל א לאַנגער אלטער צופאַלענער שוואַרצער מאַנטל, ווען דער מאַנטל איז אָפּן, זעט מען אַראָפּהענגען דיקע ציצית פון א שטאַרק צוריסענעם לאַנגען ארבע־כנפּות און א "סימין" פון הויזן.

ביים הינטערשטן בעט לעבן שראַנק שטייט גישינדיקע, א מיידעלע פון א יאָר פיר, און שפילט זיך מיט איר קוקלע — א שטעקל, איינגעוויקלט אין א שמאַטע. זי איז נישט געקעמט און ווי אלע אין צימער — שמוציק, מאַגער, הויט און ביינער, אַפּגעריסן און באַרוועט. זי רעדט פאַר זיך מיט איר קוקלע: "אַנטאָן... נישט וויינען... שלאָגן... עסן..."

ביים אויוון שטייט דאָבע, א קורצע, אלטע איינגעקאָר־שטעטע אידענע אין א ליאַמקע און ציעפיק אויפ'ן געגאַלטן קאָפּ; זי שטעלט־צו איר טעפל.

עס איז ארום האַלבן טאָג. אין צימער איז שטיל. מען הערט נאָר אייזיק'ס שווער שניידן מיט דעם מעסער, גישינדיקע אונ־טערברומען און דאָבעס ארומשאַרן מיט דער ווילקע אין אויוון. פון ציפּעס צימער הערט זיך צייטנווייז דאָס שטאַרקע קלאַפן פון א זאָקנאַמינקע.

אייזיק הערט אויף צו שניידן, באַטראַכט דאָס העלצל, וואָס ער האָט געשניטן, און דאן די רעדלעך, וועלכע ליגן פאַר אים אויפ'ן טיש, און קנייטשט דעם שטערן, בייסנדיק די אויבערשטע ליפּ.

ביילע הייבט אויף אים אויף א פּרעגנדיקן בליק. — די זאָקנאַמינע הערט אויף א וויילע צו קלאַפן.

פיניע (ווייבט זיך לאַנגזאַם אויף, וויקלט זיך איין אין דעם מאַנטל, בלייבט שטיין לעבן ציפּעס טיר און באַטראַכט זי; דאן גייט ער צום טיש, קוקט אויף אייזיק'ס אַרבייט, מאַכט עטלעכע שריט צום הינטער־גרונד, קוקט א וויילע אויף גישינדיקע, פאַרקערט זיך ווידער צום אויוון און בלייבט שטיין מיט'ן געזיכט צו זיין געלעגער, אַראָפּהעלאָזענערהייט די אויגן. ביסלעכווייז הייבט ער אויף זיין בליק, שטעלט אים אן אין

גאלדין (אויפגעבראכט). וואס איז — וואס איז — וואס איז עס פאר א ווערטער? ווי רעדט עס אזוי א מענטש?

בייליע. עט, אלץ איינס.

גאלדין. טפוי, אויף מיין ווארט! ווייז'וויי... א. נו! גע... דערמאר שטראפט עס אזוי גאט...

בייליע. ווישט זיך די אויגן מיט'ן שפיץ פון איר קאפ-טיכל. אזוי אדער אזוי, אונזער לעבן איז שוין סיי ווי סיי פארשילט.

גאלדין (דרייט מיט'ן קאפ און מיט די אקסלען). נא! (גייט צו דער טיר). טיך זאג איך דיר נאך א מאל, איך וועל קיין סך נישט ווארטן. קומסטו נישט היינט-מארגן צו דער ארבעט, זעץ איך אן אנדערן אויף דיי ארט. איך-איך-איך... נא! (קושט די מוחה און גייט אונטע).

שווייגן.

בייליע. אט דאס וועט נאך זיך דער סוף. אז ער וועט אוועקוועצן אן אנדערן און מיר וועלן נאך בלייבן אן ברויט.

אייזיק. דו קלאג נאך. ער וועט קיין אנדערן נישט אוועקוועצן.

בייליע. איזאיי וועט ער קיין אנדערן נישט אוועקוועצן! אן דיר, הייסט עס. קאן ער דאך נישט אויסקומען. ער מוז דיר דאך שטארק האבן. ווי וועט ער עס גאר זיין אן דיר!

אייזיק (אויפהייבענדיק צו איר דעם בליק, לידענד און פעסט). נה וועט ער אוועקוועצן אן אנדערן און הער אויף צו ריפן מיר אויפ'ן הארצן. איך בין שוין באלד פארטיק. זיי כאטש א ווילע שטיל.

בייליע (ווישט זיך די אויגן און רעדט פאר זיך). א מענטש האט זיך אויסגעטאן פון דער גאנצער וועלט און וואלט אים כאטש עפעס א האר אָנגעהויבן צו ארן.

שווייגן.

פיניע. הייבט אן לאנגזאם ארומצוגיין איבער'ן צימער, שטעלט זיך אפ א פאר מאל. קוקט אויף דער פאדלאנגע, שטעלט אן זיין בליק אין די ווייטענע. באטראכט דעם אָרום און גייט ווייטער. ענדליך בלייבט ער שטיין לעבן דער קאמאד, קוקט אויף איר א ווילע און קערט זיך אום מיט'ן רוקן צום אווון.

שטעלט אן זיין בליק אויף דער פאדלאנגע און זאגט לאנגזאם אָרויס). געשטארבן. דער הימל. די ערד. די גאנצע וועלט.

בייליע (וויינט און רעדט פאר זיך). וואלט עס כאטש געווען אמת, וואלט שוין געווען א מעשה מיט א סוף.

פיניע. און גאט.

בייליע (מאכט אַוועק פארצווייפלע מיט דער האנט).

פיניע. אלץ איז געשטארבן.

בייליע. איך בין נאך ערגער ווי א געשטארבענע.

פיניע. אלץ, טויט.

בייליע. אין גיהנום שטייט מען זיך נישט אויס. וואס איך שטיי מיך אויס.

פיניע. געשטארבן. געשטארבן.

בייליע. אז דער אויבערשטער וואלט מיך צוגענומען צו זיך, וואלט איך דאמאלס געוואלט. אז עס איז פאראן א גאט אויף דער וועלט.

פיניע. טויטסט. אלללל.

בייליע. איך וואלט עפעס אויסגעלייזט געווארן...

אייזיק (בלייב, אויפגערעגט, שווער עסמנדיק, קרעכ-צנדיק). אה, זאל כאטש א ווילע שטיל זיין, א ווילע שטיל זיין! (לייגט פארצווייפלע ביידע הענט אויפ'ן ברעג מיט און פירט אום מיט די אויגן אין אויסדרוק פון גרויסע יסורים. — באלד דריקט ער אין דעם שטערן מיט ביידע הענט, אָנשפּאַרנדיק זיך מיט די עלנבויגן אָן טיש).

פיניע (הייבט אויף דעם קאפ, בויגט אן דאס לינקע אויער, פארוואנדערט און נייערדיק צוהערנדיק זיך צו אייזיקס

געשריי, און דאן לאזט ער אראפ דעם קאפ, ווי ער וואלט עפעס באקלערט, און גייט לאנגזאם צו זיין אָרט).

בייליע (ווישט זיך די אויגן).

שווייגן. — הינטער דער וואנט אָכצעט און קרעכצט די זאָנקמאשינע.

וויכנע. די קרעמערין (קומט אריין, א אידענע פון א יאָר פערציק, אין אַ העלער ציצענער קאפּטע, פון אונטער וועלכער עס שטעקט אָרויס פאַרנט אן אנדערע א טונקלע, מיט א גרויסן פארטוך אָרום זיך, איינגעריכט אין מעל, באדעקט מיט פלעקן פון שווארצע האַר, דורך וועלכן עס קריכן אָרויס ערסטרוייז אירע אייגענע שוין גרויע האַר. איבער איר ברייטן מויל ליגט א יסער שמייכל און מיט אירע אויגן שייט זי אין אלע ווייט. די לינקע האַנט האַלט זי אין דער לעדערנער קע-שענע, וועלכע הענגט אונטער דעם פארטוך, און קלינגט מיט די מוטבענע). גוט מאַרגן אייך!

בייליע (טרויעריק). גוט יאָר אייך, וויכנעשקע!

וויכנע. איך בין געוועזן ביי דאָבער, זאָג איך מיר, אז מען איז שוין דאָ, דארף מען שוין אריינגיין צו בייליע אן א קוק טאן, וואָס הערט זיך נייט.

בייליע. אה, נייט!

וויכנע (זעצט זיך אויפ'ן שטול ביים טיש לינקס). ווי שטייט עס מיט זיך ארבעט?

בייליע. זאל איך אזוי וויסן פון אים.

וויכנע (נעמט אראפ אין האנט אייזיקס פון זיין שטערן). רב פאני שפּעטל, איר ווילט גאר אפילו נישט א קוק טאן אויף מיר? איר קוקט נישט אויף וויכנע?

אייזיק (סטארעט זיך צו שמייכלן, עס געלינגט אים אָבער נישט, ער וויל באפרייען זיין האנט).

וויכנע (קוקט זיך אין אים שאַרף אין און לאזט ארויס זיין האנט).

אייזיק (שטייט אויף און הייבט אן ארומצוגיין איבער'ן צימער).

וויכנע (זעצט זיך איבער אויף זיין שטול, צו בייליען מיט א האַלבן קול). וואָס איז ער עפעס אזא צוקראַכענער?

בייליע. וואָס איז ער אזא צוקראַכענער, דער משוגענער? וויכנע. ער איז דאך עפעס גאר א מוטשישע!

בייליע. א משוגענער ווי זיין טאטע, אז עס שפארט אים עפעס אָ, ווערט ער מוטשישט און מבולבל און ווייט נישט אויף וואָסער וועלט ער איז, יעמאלס מאַג ברענען צו ציטערן און ער וועט גאר נישט הערן.

וויכנע (קוקט נאָך דעם אַרומגענידן אייזיק). אן עבירה די שטיוול, אייזיק.

בייליע. אים ארט טאקי א סך.

אייזיק (אין געדאנק). די שטיוול זיינען מער נישט ווערט.

וויכנע. און אז מען טראכט שוין אויס מאשינעס, דארף מען דאך אלץ זיין א מענטש. (צו בייליען). דעם באנקיר מאגיד-סאָנס זון טראכט אויך אויס מאשינעס. ער איז אן אינוועניער, האט זיך געלערנט אין מאַסקווע, און אלע פראַפעסאָרן האָבן געזאָגט, אז דער מענטש איז... א! ער האט אויף זיך א מוראדיקן קאפ. און זיינע מאשינעס, וואָס ער טראכט אויס, זאָגט מען, זיינען... פשוט צו משוגע ווערן. און ער איז געווען און פעט, און זיין רויטקייט אין די באק, איז אויף אלע מינע גוטע פריינד געזאָגט געוואָרן. מילך און בלוט. און זיינע מאשינעס זיינען מסתמא א ביסל בעסערע אויך. ער צענדליקע טויזנטער באקומט ער פאר זיי...

בייליע. וואָס איז פארהאן וואָס צו רעדן, וואָס? א מענטש האָט געשטודירט.

וויכנע. נייט, איך זאָג עס אקעגן דעם, אז אַט טראכט א מענטש אויך אויס מאשינעס און איז נישט מוטשישט און איז נישט מבולבל און איז א מענטש מיט אלעמען צוגלייך.

האָט אָנגעזעבן אויף אויפיל, — (וויינענדיקער). און די שטעל אויך נאך אַנווערן. (צוויינט זיך).

שווייגן.

אייזיק (ארבעט נערוועז).

בייליע (ווערט שטילער און שטילער).

גיישינקע (לויפט אריין). מאמע, איך וויל עסן.

בייליע (טריקנט זיך די אויגן).

גיישינקע (הייבט זי אן ציען פאַר'ן קליידל). איך וויל עסן. גיב מיר עפעס עסן.

בייליע (א שטויט טוענדיק זי פון זיך). אוועק פון מיר! גיישינקע (דערשראקן). איך וויל עסן.

בייליע. נא, גיי אונטערן אלמער שטייט דער טעלער מיט'ן משיאק, נעם און עס דאס אויף. וועל איך כאטש פון דיר פטור ווערן.

גיישינקע. איך וויל קיין משיאק נישט. איך וויל עסן. משיאק איז פאר מיר. גיב מיר עפעס. איך וויל א שטיקל ברויט. (שלעפט ווייטער בייליען פאר דאס קלייד).

בייליע. זאָלסט אוועקגיין פון מיר, הערסטו! (גייט זי א שטויט).

גיישינקע (פאלט און צוויינט זיך שטאַרק).

אייזיק (לייגט אַוועק די ארבעט, בלייב, אויפגערעגט, ווארפט אַ ביזן בליק אויף בייליען, שטייט אויף, גייט צום שראַנק, נעמט ארויס דאָס ברויט, שניידט אַפּ אַ שטיקלעל און גייט גישינקען). נא, גיישינקע, און ווייט נישט. באלד וועלן מיר עסן ווארמעס. שטיי אויף און ווייט נישט. (ער הייבט זי אויף און גייט צוריק אויף זיין אָרט. ער האַלט אַ ווילע דאָס פנים אין ביידע הענט און דאן נעמט ער זיך ווידער צו דער ארבעט).

גיישינקע (אין איין האַנט דאָס ברויט, די אנדערע אין קעפל, גייט צו צו אייזיק, שפאַרט זיך אן און עסט שטיל שטיל).

בייליע (ווישט זיך די אויגן, דעם קאפּ אויסגענידט צו דער וואנט). זי וועט זיך נאך אַנוויינען, אז זי וועט באלד גאר נישט האָבן וואָס צו עסן. אַי, מיין לעבן, מיין לעבן! (ברעכט אויס אין אַ יאָמער).

אייזיק (ארבעט צוערשט זייער נערוועז, דאן לייגט ער אַוועק זיין ארבעט מיט אַ שטאַרקן קלאַפּ און שפאַרט זיך אן אַ ווענטל פון זיין שטול, קוקנדיק פאַר זיך אין דער ווייטעניש, מיד און אפּגעמאטערט, די הענט אריינגערוקט אין די הויז-קעשענס).

בייליע (האלט איין דאָס וויינען און טריקנט זיך די אויגן).

גיישינקע (וויינט שוין נישט מער און עסט רואיק איר ברויט).

שווייגן.

גיישינקע. וועלן מיר באלד עסן ווארמעס?

אייזיק (שווייגט).

גיישינקע. טאטע, וועלן מיר באלד עסן ווארמעס?

אייזיק (זעצט זיך אויף). אַי, גיישינקע, יא. (הייבט ווידער אן צו ארבעטן).

שווייגן.

גיישינקע. טאטע, מאכסט א מאשינקע? — א גוטע מאשינקע מאכסטו? — וועלן זיך די רעדעלעך דרייען? — וועסטו מיר באווייזן די מאשינקע? (נעמט דאָס לאנגע שטעקל מיט די לענדלעך). וואָס איז דאָס, טאטע?

אייזיק. לאז ליגן, טשעפע נישט.

גיישינקע. דאָס איז אויך א מאשינקע? (עסט איר ברויט).

שווייגן.

בייליע. געפונען וועגן וועמען צו רעדן. (אין אייזיק'ס זייט). ער איז אויך מיר א מענטש.

וויכנע (באטראכט די אַרבעט אויפ'ן טיש). וועט ער כאטש קריגן פאר דאָס א גוטע מטבע?

בייליע. א גוטע! ער וועט קריגן א גוטע מטבע! ער וועט עס אריינטראָגן צו גאלדינ'קען און וועט נעמען, וואָס יענער וועט געבן.

וויכנע (צו אייזיק). זייט איר דאך, זאָלט איר מיר מוחל זיין, גאר קיין מענטש נישט.

אייזיק (גייט אום און זאָגט נאָך נישט).

וויכנע (צו בייליען). איז ער דאך גאר קיין מענטש נישט. ווי קאן מען דאָס אזוי זיין? גאלדין גיט א שלעכטן מקח, טראָגט מען אריין די מאַשינע צו באשקעווישטן אַדער לעווינען.

בייליע. הערט, דאָס האָבן מיר אלע דאך מיט אים גע'טעני'עט. — טראָגט עס אריין און טראָגט עס אריין צו באשקע-ווישטן אַדער צו לעווינען. וואָס דוקא האָט דיר אָנגעשפאַרט גאלדינ'קען? און ער — נייט, ער מוז זיי האָבן לעבן זיך. ער ארבעט ביי גאלדינען, מוזן זיינע מאשינעס דאָרטן אויך זיין.

ער קאן זיך מיט זיי נישט צושיידן.

אייזיק (בלייבט שטיין און לייגט ארויף די רעכטע האנט אויף דעם שטערן. באלד גייט ער צו אויף גיך צום טיש, שאַרט דאָרט אריבער אלע רעדעלעך און קלעצעלעך אויף דער לינקער זייט, זעצט זיך און הייבט אן צו ארבעטן. — וויכנע און בייליע באגלייטן אים מיט די אויגן).

וויכנע. אַט אזוי אַ, זייט א מענטש, זעצט זיך אנדער און ענדיקט אייער ארבעט און זעט באקומען פאר איר א גוטע מטבע. די מאשינקע מאַג כאטש אוועקפאַרן אונטער די הויז-חושה. דאָס געלט וועט אייך צוגיין קומען, נישט-קשה. וועט מיר אַפּפּאַלן, וואָס מיר קומט — איר ווייסט, אז איר שטייט שוין ביי מיר אין זעקס רובל?

בייליע (מיט שרעק). אין זעקס רובל?!

וויכנע. יא, יא, אין זעקס רובל. וואָס דען האָט איר געמיינט? מאַנטיק פאר אַכטטאָגן, געדענקט איר, איז געווען פיר רובל און זיבציק קאפּיקעס. געדענקט איר?

בייליע. איז שוין זעקס רובל?!

וויכנע. וואָס דען האָט איר געמיינט? און איך האָב אייך טאקי געוואלט זאָגן, אז איך וואָלט טאקי וועלן זען פון אייך א פאַר רובל. און טאקי גאר אין גיכן. וואָרום באלד וועט שוין זיין זיבן רובל און אַכט רובל... וויכנע איז אפילו א גוטע און גיט, אָבער באלד וועט זיך ביי וויכנען אויך אויסנע-מען. בלאַב נאך קיין קלויסטערס נישט אויסגע'גנבעט. (צו אייזיק). ווען איך וואָלט אויסגעטראכט מאשינקעס, וואָלט איך אפשר אויסגעטראכט א געלד-מאַשינקע, אָבער אזוי...

בייליע (קוקט זיך אין איין און אייזיק'ן, וועלכער ארבעט זייער פלייסיק און הערט דאָס זיך גאַרנישט). זעט איר דאך, אַט זיצט ער, און וואָלט ער כאטש געהערט.

וויכנע. ער הערט נישט-קשה. (קלאפּט אייזיק'ן איבער'ן אָקסל). איז ארבעט טאקי, מאכט אויף א גוטע מאשינע, באקומט פאר איר אסאך געלט און צאָלט זיך טאקי מיט מיר פאנאנדער. (שטייט אויף). נא, און איך וועל שוין איצט גיין. שוין א צייט, אז איך בין אוועק פון קראָם. דאָ א ביסל זיצן און דאָ א ביסל זיצן און אזוי פארפליט די צייט. נא, א גוטן טאג אייך!

בייליע. א גוט יאָר אייך, וויכנעשקע!

וויכנע (טרייסלנדיק אייזיק'ן). א גוטן טאג אייך, אייזיק. ענפערט אָפּ, אז מען זאָגט אייך א גוטן טאג.

אייזיק. א גוטן טאג אייך, וויכנע, א גוטן טאג!

וויכנע. נא, א גוטן טאג. (גייט ארויס).

שווייגן.

בייליע (ווישט זיך די אויגן). שוין זעקס רובל. — באלד וועט זי אויפהערן. עס איז א גוטסקייט פון איר, אז זי

גיישינקע. וועלן מיר באלד עסן ווארמעס?
אייזיק. יא, גיישינקע, יא, שטיי נאך רואיק.

בייליע (בייז). גיי אוועק פון אים! וואס האסטו זיך אוועקגעשטעלט דורען דעם קאפ?
און דאן גייט זי אפ פון אייזיק. הייבט אויף איר קוקלע, זעצט זיך צו לעבן אייזיק אויף דער ערד, שפילט זיך און רעדט דערביי צו. באלד ווארמעס עסן! דיר אויך געבן... שטיל זיין... (באלד הייבט זי זיך אויף און גייט ארויס.)

שוויגן.

ציפּע (באווייזט זיך אין איר טיר, בלייבט שטיין און רעדט אריין אין איר צימער). עס מוז שוין זיין פארטיק, איך האב דאך מער קיין צייט נישט. (גייט צום אויוון, עפנט אים אויף און וויל אריינרוקן א ווילקע). זע, ווער האט זיך שוין א קער געטאן? (ווארפט א גיפטיקן בליק אין ביייליעס זייט). וואס זאגסט מען דערצו? דאס איז דאך... (ענטקעט זיך אין אויוון). אפדארן זאלן יענעם די הענט, רבונג של עולם! דאס איז דאך א מין רשעות, וואס פארלויפט זיך נישט. נעמען און לכתחילה ארויסרוקן מיין טעפל גאר פון פארגעסן. איצט גיי, נעם, עס, איך דארף שוין אוועקגיין און דאס פלייש האט נאך נישט אנגעהויבן צו קאכן. (שטעלט אוועק די ווילקע). איך וואלט מער נישט וועלן וויסן, וועמענס מלאכה דאס איז.

בייליע (מיט כעס). און ווי נעמט מען עס און מע רוקט פארנאנדער אלע טעפלעך און רוקט אריין אייער טעפל אין רעכטן סאמע זשאר? דעם אנדערעם טעפל דארף זיך גאר נישט קאכן? מיר דארפן שוין גאר קיין ווארמעס נישט עסן?
ציפּע (מיט שטעכנדיקער איראניע, שאקלענדיק מיטן קאפ). אה, ביילינקע, ביילינקע! מען דארף דאך האבן א הארץ פון א גולל...

געליע (א מיידל פון א יאר פינף און צוואנציק, אין א אויפגעשפילטער ווייטער בלוזע מיט א נישטגענוגטער זאק אין די הענט, באווייזט זיך אין עפעסס סיר). וואס איז עפעס שוין ווידער?

ציפּע. מיינסטו, אז דער ווארמעס איז שוין פארטיק? ווע עס הייבט זיך גאר נישט אן! ווארום ווע מיינסטו, איז געשטאנען אונזער טעפל? קום זע א טשיקאווע, איך עסן אויף דעם אויוון — דאס טעפל שטייט אויפ'ן רעכטן פריפעטשיק...

בייליע. (שטייט אויף און לייגט אריין עלינקען אין ווילג. עלינקע צושטייט זיך, און זי וויגט אים). און איך וועל דאס אלע מאל אזוי טאן. די אנדערע זיינען אויך מענטשן, דארפן אויך עסן.

דאָבע (קומט אריין). וואס איז שוין עפעס דא מיט די טעפלעך?

ציפּע. איר פארשטייט, איך דארף שוין אוועקגיין, קום איך צו צום אויוון, שטייט מיין טעפל...

בייליע (לויפט צו צו דאָבע). האט פארנאנדערגערוקט אלע טעפלעך, און אריינגעשטעלט איר טעפל אין רעכטן סאמען זשאר... (לויפט צוריק צום ווילג און וויגט).

דאָבע (רוקט זיך צו צום אויוון און עפנט אים אויף). זע, און מיין טעפל שטייט שוין גאר לעבן זאסלינקע! מיין טעפל דארף זיך שוין גאר נישט קאכן.

בייליע (אָנווייזט אויף ציפּע). דאס איז זי איצט געוועזן ביים אויוון.

ציפּע (מיט היץ). זאל איך אזוי לעבן, ווי איך האב מיך צו אייער טעפל נישט צוגערייבט...

בייליע (אָפּהייבט פון ווילג צו דאָבע). וואלט איר זען, האט פארנאנדערגערוקט אלע טעפלעך... (גייט צוריק צום ווילג). ווי איר זעט מיך לעבן, אז איך זאג אייך קיין ליגן נישט.

געליע. און ווען זי האט אריינגעשטעלט דאס טעפל אין זשאר, איז וואס? זי מוז דאך אוועקגיין און איר זייט א געשטאנען.

היימישע, איר דארפט היינט אייזיקן נישט טראגן עסן. (איראניש). ער זיצט דאך מיט זיינע מאשינעס.

בייליע (אומגלייכנדיק אויפגעטרעטן לעבן ווילג, פארריר קענדיק די האר און פארבינדנדיק בעסער דאס קאפטיכל). די אנדערע זיינען אויך מענטשן, דארפן אויך עסן! (צו געלייט). און זיינע מאשינעס זיינען נישט אייער קאפאליטאט, פארשטייט איר מיך!

דאָבע (באשעפטיקט מיט איר טעפל). איך ווייס מער נישט, אז מיין טעפל האט זיך נישט אנגעהויבן צו קאכן.

געליע (שטעכנדיק). זע, אקאסט, ווי זי איז דאס אויסגעבראכט געווארן, מען האט אנגערייט איר מאנט מאשינעס...

בייליע. וועגן מיין מאנט מאשינעס דארפט איר נישט רעדן.

געליע. אה, אי, אי...

הינדע און סאָסיע (מיט האנט ארבעט אין די הענט קומטן אריין פון דער הינטערטיר, הינדע איז א מיידל פון א יאר אין און צוואנציק, סאָסיע איז פון א יאר יונגער, הינדע איז קאָסעט פארקעמט, איר שווארצע בלוזע מיט גרויסע ווייסע פינטעלעך, און איר קלייד זיינען שוין הייבט אָפּגעטראגן, אָבער גייען צום געוויסן. דער הויכער קראָגן פון דער בלוזע נעמט ענג ארום איר האלד און איז געקענעפט לינקס אויפ'ן אקסל. סאָסיע מאַכט נאָך אין אלץ דער עלטערער טוועטער, זי איז נאָך א ביסל אָפּגעלאָזן).

הינדע. שא, וואס איז עס פאר א מין חתונה!
בייליע (אלץ נאך נישט פארטיק ווענדיק מיט אירע האר). זי רעדט אויך וועגן זיינע מאשינעס!
דאָבע (צו די טעכטער). מיר צאלן שוין גאר קיין דירה געלט נישט! אונזער טעפל דארף שוין גארנישט צוגעשטעלט ווערן.

בייליע (אָנווייזט אויף ציפּע). דאס איז זי אלץ, אלץ זי, האט פארנאנדערגערוקט אלע טעפלעך...
ציפּע. זאלט איר אזוי האבן אייערע הענט...

אַרָקע גאלדיין (באווייזט זיך אין דער הינטערטיר, א בחור פון א יאר פינף-זעקס און צוואנציק, אָנגעטאן מעשה פראנט, געגאָלט, מיט פארדרייטע וואַנטעלעך, אין א גרינגע גיראַק און העלע קאמאשן, דער געלער הארטער קאפּעליש אויף א זייט, א שטיי-קראָגן מיט א בונטער קראוואטע, אין וועלכן עס שטעקט א דימענטענע שפילקע; אויף די פינגער פון ביידע הענט רינגען, און אין די הענט א גראַבער שטאַק מיט א גרויסן הירשנהאַרענעם קאָפּ. ער בלייבט שטיין אין דער טיר און רופט אויס). אה, אה, וואס איז דאס פאר א ירידיל! (דאס געשריי פון די ווייבער לייגט זיך, געליע פארשווינדט צו זיך אין צימער, ציפּע נעמט ארויס דאס טעפל און גייט אוועק נאך געלייט. דאָבע שטופט די טעכטער צו דער טיר, נאך זי מאַכן זיך באשעפטיקט מיט זייער ארבעט און בלייבן שטיין. בייליע נעמט ארויס עלינקען, וועלכער האט שוין דערגרייכט די העכסטע טענער, זעצט אים אוועק אויף דער לינקער האנט און קלאפט אים אן אין די ווייכע טיילן, דאן לייגט זי אים אוועק אויף די הענט און שאַקלט אים. אומגלייכנדיק איבער'ן צימער, אייזיק בויגט זיך נאך מער איבער זיין ארבעט).

אַרָקע (אריינערשטנדיק אין צימער, לוסטיק). עס איז דאך דא גאר פרייליך!
הינדע (לאכט).

סאָסיע (האלט איר אונטער).

בייליע. אויף מיינע שונאים געזאגט געווארן אונזער פרייליכקייט! אז גאט וויל אימיצן שטראָפּן, שטייט ער אים מיט אלע ביטשן... טאמער האבן נאך אונז געפֿעלט גוטע שכנים...

אַרָקע (וועלכער איז דערווילע צוגעגאנגען צו אייזיק). און ער זיצט און ארבעט און ס'איז אים גארנישט. מאלאדיע! ווי שטייט עס מיט דיין ארבעט?

אייזיק (שוואך ארויסרעדנדיק). איך ווייס נאך נישט. בייליע. דער שד ווייס עס. ער ווייס טאקי א סך זאכן!

סאָסיע. אז ער וואלט נישט וויסן, וואלט ער דאך נישט געארבעט.

בייליע. דער משוגענער!

אַרָקע (בויגט זיך איבער איבער'ן טיש). באווייז נאך, וואס מאכסטו אויס. — דאס איז פאר טעמליאקעס? — (הייבט אויף א רעדל). וועהן געהערט דאס? (הייבט אויף נאך א טייל און פאסט צו צום רעדל). דאס גייט אהער? — נו, רב משה, גיב ווערטער.

הינדע (לאכט).

סאָסיע (האלט אונטער).

אַרָקע. שטייט יעצט שמונה עשרה, טאָרסט נישט רעדן? הינדע און סאָסיע (לאכן נאך מער).

בייליע. אנדערע מאָגן רעדן און לאכן, וויפיל זיי ווילן, וועט ער זיך דערפון נישט אויסמאכן, אט איך זאל זאגן א וואָרט, וועט ער אויך מיר גלייך אָנמאלן, ווי א משוגענער הונט.

אַרָקע (נעמט א קיילעכדיק העלצל און שפארט ערגיץ אין אַ לעך פון דער מאַשינקע, וועלכע אייזיק האלט אין דער האנט).

אייזיק (נעמט עס ארויס פון ארבעט האנט, לייגט עס אוועק און טוט זיך זיינען).

אַרָקע (קוקט זיך ווייטער צו צו דער ארבעט).

בייליע. קיינער שטערט אים נישט, נאך איך שטער אים. דאָבע (אין טיר צו די טעכטער). וואס שטייט איר דא? איר האט קיין שטוב נישט? גייט זעצט זיך ביי אייך אין שטוב און זיצט.

הינדע. גוט, גוט. (ווענדט זיך צו בייליע, ווייזנדיק איר איר ארבעט). זעט נאך א העמל...

דאָבע. (פארשווינדט בורשענדיק). האבן זיך אוועק געשטעלט...

אַרָקע. ווארט, ווארט... דאס געט אהער... ניק, דו מאכסט שלעכט, אה, איך זאג דיר, דאס געט אהער... וואס ארם דיר, הער מיר, איך זאג דיר... (האלט אייזיקן מיט דער לינקער האנט און מיט דער רעכטער נעמט ער די מאשינקע).

אייזיק (מיט איינגעהאלטענעם כעס און שטארק ליי-דענד). אה, לאז צור, דו ווייסט נישט וואס איך וויל.

אַרָקע. דו ווייסט נישט, וואס דו ווילסט, איך פארשטיי שוין גראד.

אייזיק. ארָקע, גיי, זע, איך בעט דיר.

אַרָקע (קלאפט אים איבער'ן קאָפּ). ביזט א חמור, האסט א פארשטאָפּטן קאָפּ. (צו די מיידלעך). ווי איך בין א איד, אז איך פארשטיי שוין די מאכעריי בעסער פאר אים. ער וואלט מיך געלאָזן, וואלט איך עס אים אויסגעמאכט אין איינס און צוויי.

הינדע (קאָסעט). דאס דוכט זיך אייך נאך אזוי.

אַרָקע (העוה'דיק). ווילט איר, וועטן מיר, אז איך באווייז אייך נאך א גרעסערן קונץ.

הינדע. דהיינו.

אַרָקע. צופיל מענטשן אין שטוב.

הינדע און סאָסיע (ווערן רויט און מאכן באשיידענע און באליידיקטע געזיכטער. הינדע מאכט מיט'ן מויל און ווענדט זיך צו בייליע, ווי זי וואלט איר עפעס וועלן זאגן).

אַרָקע (קוקט אויף די מיידלעך מיט נאחן און קוועלט, באמערקט פיניען און ווענדט זיך צו אים שאַקעוואטע). נו, רב פיניע, ווער איז געשטאָרבן?

פיניע (הייבט אויף אים אויף די אויגן און לאָזט זיי גלייך ווידער אראָפּ און רעדט ארויס שנעל). דער הימל איז געשטאָרבן.

אַרָקע. און ווער נאך?
פיניע (שנעל). די ערד איז געשטאָרבן, גאט איז גע-שטאָרבן...

אַרָקע. ווייט איר געוועזן ביי זיין לויז?
פיניע. געוועזן.

הינדע און סאָסיע (לאכן).

אַרָקע. ווי האט מען אים באגראָבן?
פיניע. אין טויטן הימל.

אַרָקע. און באשאָטן?

בייליע. אייער טאטע האט דאס געדארפט הערן. ארָקע. מיין טאטע וואלט דער ערשטער אריינגעוואָרען עפעס אין צדקה-פּוּשקע, אז גאט וואלט געשטאָרבן.

בייליע. סיידן אזוי. (צו די מיידלעך העפטיקער). און וואס "לאכעט" איר? מען מאָג דען גאר אויסהערן אועלכע ווערטער? לאכן!

הינדע (לאכט). ניק, ווי דער אלטער ענטפערט אָפּ...

בייליע (בייז). איז וואס איז פאראן צו לאכן פון וואס א משוגענער רעדט?

דאָבע (קומט אריין, אָנגערוקט). האבן זיך אוועקגעשטעלט און שטייען. (גייט צו צום אויוון).

בייליע. יענער רעדט און זיי לאכן.

דאָבע (צו די טעכטער). וואס שטייט איר דא? איך וועל נעמען די ווילקע, וועל איך אייד...

הינדע (שאַרף). דו ווילסט דאך עפעס טאן אין אויוון, טיך טו, וואס דו ווילסט.

אַרָקע. די מאמע קען געבן מיט דער ווילקע, הא?

דאָבע (נעמט ארויס דאס טעפל). נו, קומט עסן, קומט. (אין טיר). איך גיס שוין אריין אין טעפלער.

הינדע און סאָסיע (גייטן נאך אַן חשק).

אַרָקע (שרייט זיי נאך). מיט א גוטן אפּעטיט!

הינדע און סאָסיע (אין טיר, לאכנדיק). א דאנק!

בייליע. האבן זיך אוועקגעשטעלט די...

אַרָקע (קוקט ווידער אריין אין אייזיק'ס ארבעט). נו, ווען וועט שוין ביי דיר זיין א סוף?

אייזיק (דריקט מיט די אקסלען).

בייליע. דריקט מיט די אקסלען, דריקט ער.

אַרָקע. האסט נישט וואס צו דריקן מיט די אקסלען. היינט אָדער מאָרגן זאלסטו קומען צו דער ארבעט. מען דארף נישט זיינע מאשינעס, פארשטייטו מיר, און אז מען וועט דארפן, וועט מען אויסקלערן אן דיר. זאלסט קומען ארבעטן. (צו בייליע). איר זאלט זען, אז ער זאל קומען ארבעטן, מען וועט געוויס אוועקזעצן אן אנדערן.

בייליע. איך טענ'ע שוין מיט אים די גאנצע דריי טעג.

אַרָקע (הייבט זיך אויף אונגעצוגיין, איראניש). די "מא-שינע", אז ער וויל שוין, קאן ער מאכן ביי דער נאכט, מאָג כאַטש די גאנצע נאכט זיצן.

ציפּע (באווייזט זיך אין טיר מיט ביידע קאשקעס). זאלסטו שוין גיין.

געליע (באווייזט זיך אויך אין טיר פון דער לינקער זייט, צוקענעפלענדיק אויף זיך א בלוזע און ווארפט א בליק אויף ארָקע). גוט, גוט, זעסט דאך, אז איך טו מיך אָן.

ציפּע (שפרייט ארויס בורשענדיק). נו, אן עסן איז דאס געוועזן, אלץ רוי!

אַרָקע. (זעצט זיך ווידער, צו געלייט). וואס זייט איר עפעס אנטלאָפּן, פרייליך?

געליע. איך האב געוואלט אנטלויפן, בין איך אנטלאָפּן. ארָקע. מיידלעך ביים איך נישט.

געליע. איך האב פאר ביסן קיין מורא נישט. איך האב אליין ציינער. (פארשווינדט צו זיך אין צימער.)

אַר קע (קלאפט אייזיק'ן מיט'ן עלנבויגן). די האַסט דאָך עפעס גאָר נישקשה'דיקע שכןות. מען דארף גאָר אָנהייבן ווערן ביי דיר אן אַפּטער אַריינגייער.

בייליע. יעמאָלט וועלן זיי שוין גאָר נישט אַרויסגיין פון אונזער צימער.

אַר קע (דרייט די וואַנטעלעך). ביזן איך ווירקליך טאקי אן אינטערעסאנטער קאוואליער?

בייליע. אַט ביי זיי מאַכט עס א ודאי אויס — א גאנז אן אינדיק, אבי אן עוף...

אַר קע (צו אייזיק'ן). דיין ווייב קאָן גאָר קיין קאַמפּלי-מענט נישט מאַכן.

בייליע (שטעכנדיק). איך האב ליב צו זאָגן דעם אמת. געליע (אין א געלן היטעלע, בלויזן קלייד און העלער פלעטרינע גייט דורך פון איר צימער, מיט א קליינעם פעקל אונטערן ארם).

אַר קע (שטייט אויף). נה טו זאָלסטו קומען צו דער ארבעט. ביסטו מאַרגן אין דער פרי נישטאָ. קאָנסטו זיכער זיין. אז מיר זעצן אן אנדערן און מאַגסט שוין גאָר נישט קומען. (אייזט ארויס נאָך געליע.)

בייליע (בלייבט שטיין אין דער הינטערטיר. שטארק פאראינטערטירט. ווי זיי וועלן ביידע צוזאמען ארויסגיין).

אַר קע (נעמט אויף די גאסטיר און לאָזט ארויס געליען פאַראויס). ביטע זייער. א דאמע פאַראויס.

הינדע און סאַסיע (קומען ארויס פון זייער צימער). אַר קע (נעמט אַראָפּ דעם הוט און פאַרביגט זיך). גוטן טאָג!

הינדע און סאַסיע (לאכן). גוטן טאָג. געדיקער הערר! בייליע (דרייט זיך אוועק פון דער טיר מיט כעס און עקל, אויסשפיינענדיק, און שלענגט אַראָפּ א זידל וואָרט).

הינדע און סאַסיע (קומען אריין).

בייליע (גייט אום און קוקט אפילו אויף זיי נישט).

הינדע. דאס איז דאך דער יונגער גאָלדין?

בייליע (ענטפערט נישט און קוקט נישט אויף איר).

הינדע. אז מין פראנט איז ער. גאָר נישט ווי זיין טאטע.

בייליע. זיי זענען ביידע זייער גוט. אזא יענע וועלט זיי.

הינדע. געגאָלט. געדרייטע וועגצעלעך... (מאכט א בא-וועגונג מיט ביידע הענט איבער דער אויבערשטער ליפ, גלייך זי וואָלט זיך פארדרייט די וואַנטעלעך). די שליאפע אויף א זיט. (מאכט א באוועגונג מיט ביידע הענט איבער'ן קאָפּ. ווי זי וואָלט אָנגעבויגן דעם הוט אויף א זיט).

סאַסיע. גאָר מעשה פריי.

הינדע. מיט רינגען אויף די הענט. האָט איר געזען.

וויפל רינגען ער טראָגט?

בייליע (אומגענוצט בייז). איך האב אנדערע דאגות אויפ'ן קאפּ. ווי צו צוקוקן זיך. וויפיל פינגערלעך ער טראָגט. הינדע (ווי נישט זי מיינט מען). און וואָס פאר א שטייב לעפלעך...

בייליע (אויסשריינדיק). און איר האָט שוין קיין אנדער קאפּווייטיק נישט!

דאַב (באווייזט זיך אין דער טיר, צו די מעכטער). וואָס האָט איר זיך שוין ווידער דאָ אוועקגעשטעלט? איר האָט נישט וואָס צו טאָן?

בייליע. האָבן זיך אוועקגעשטעלט ארומשרייבן. ווי גאָלדינס בן-זאָל איז אָנגעטאָן. קיין אנדערע דאגות האָבן זיי שוין נישט.

דאַב (ארויסשריינדיק די מעכטער). גייט, טוט, וואָס איר דארפט טאָן. וואָרום איך וועל נעמען א ווילקע...

בייליע. ווי זיי דערוועגן א פאַר הויז, ווערן זיי תא-ברענטע. (גייט אום און שיסט בליקן אויף אייזיק'ן).

א קורץ שווייגן.

אייזיק (קוקט מיט פארצווייפלונג אויף דער מא-שינקע אין זיינע הענט, זיפצט). עס גייט נישט און גייט נישט. בייליע (בלייבט שטיין צווישן טיש און בעט און שיסט ארויס). נה וואָס זאָגסטו איצטער? ער וועט נישט זעצן קיין אנדערן?

אייזיק (אין פארצווייפלונג, קוקט מיט לעבליזע אויגן אויף זיין ארבעט).

בייליע (שאדערט). איך זאָג דיר, אייזיק, איך וועל שווייגן ביז א צייט...

אייזיק (פארצווייפלעטער). עס גייט נישט. און גייט נישט. בייליע (נאָך העפטקער). איך וועל כאפּן דיין גאנצע מאכעריי און וועל דאָס צוברעכן אויף פיצי-פיצילעך. איך וועל דאָס אין פייער אריינזאָרפן. איר...

אייזיק (ביטער). הם. (שאַקלט פארצווייפלט מיט'ן קאָפּ).

בייליע. איך וועל דיר באווייזן, אז איך האב נאָך אויך א שטיקל דעה. איך וועל דיר נישט לאָזן טאָן. וואָס דו ווילסט, און מיר זאָלן שטארבן פאר הונגער. (אויף גאָר הויכע טענער.) דו הערסט וואָס איר רעד צו דיר, אָדער נישט? איך וועל...

אייזיק (בלייך). ציטערנדיק אין גאנצן קערפער, מיט צונויפגעדיקטע ציין, ווארפט מיט'ן גאנצן כח די ארבעט אויף דער ערד, שפארט זיך אָן אַ ווענטל פון שטול, ציט אויס די פיס, לייגט אריין די הענט אין די קעשענעס און קוקט טעמפ אויף דעם ברעג פון טיש).

בייליע (בלייבט מיט א וואָרט אויף די ליפן און קוקט דערשראָקן אויף אים).

פיניע (קוקט א ווילע אויף די רעדלעך און קלעלעך, וועלכע זיינען פארפליגן צו אים, און הייבט אָן לאַנגזאם אַראָפּ-לאָזן זיך צו זיין).

צווייטער אקט

גאָלדינס ווערקשטאט. א גרויס, ברייט צימער. לינקס צוויי וועב-שטולן, הינטער דעם צווייטן אַ הויכער קאמין. אין דער רעכטער וואנט צוויי פענסטער, אונטן מיט נים דורכזיכטיקע שויבן. דאָס הינטערשטע פענסטער איז פארשטעלט מיט אַ דריטן וועבשטול. ביים פאָדערשטן פענסטער שטייט אַ טיש מיט צוויי שטולן ביי די זייטן. צווישן דעם טיש און דעם וועב-שטול שטייען אייזיק'ס פרעס-און-פעסליצעס-מאשינקע. אין דער הינטערוואנט די טיר, וועלכע פירט רעכטס אין הויף און לינקס אין געשעפט. צווישן דעם קאמין און דער טיר שטייט אַ טישל און אַ שטול צווישן אים און דעם קאמין. אין מיטן צימער, פון פאַרנאָס, אַ טיש מיט פיר שטולן ארום אים. רעכטס פון דער טיר אין ווינקל שטייען גרויסע לעדער, א פאַר אַלטע שידן פון שווערדן, גרויסע בויגן קארדאָן. איבער דער הינטער-שטער וואנט ציען זיך פאַליצעס. אויף וועלכע עס ליגן אַלערליי קארדאָנס, קעסטעלעך, שטיקלעך געוואנט פון אלערליי פארבן, אַלטע עפאַלעטן און טרעסן. די פאַדלעך איז שמוציק און באדעקט מיט שטיקלעך פאַפיר, קארדאָן, געוואנט, גאָלדענע פעדים, פליטערלעך, שטיקלעך גאלונעס — א. א. ו. אויף דעם פארנאָסטן טיש שטייען פיר געוואנט-טעלעך, אויף וועלכע עס ליגן אָנגעשניטן ווייטע און געלע זילבערנע פעדים און פליטערלעך און עפאַלעטן. פארטיקע און נאָך נישט פאַר-טיקע, אויפן הינטערשטן טיש ליגן צוגעשניטענע קארדאָנס צו טרעסן און רויס און בלוי געוואנט.

עס איז מיטגאָצייט. לעבן טיש אין מיטן צימער מיט'ן רוקן צו דער טיר זיצט זעליג און ענדיקט זיין עסן. פינג-און-צוואנציק-יעריק; לאנגע, נישט פארקעמטע דונקל-בלאָנדע האָר; א גאנץ קורץ אָפּגעשארטן בערדל און קליינע וואַנטעס; א גרוי אויסגענייט העמד איבער די הויזן, ארומגעבונדן מיט

זעליג (צו טענדערן). פרעג ביי איר, ווי איז באשע. (שרייט ארויס מיט אן איינגעהאלטענער שטימע). ווי איז באשע? בא-אי-שע! — די לאנגע! אין צווייטן צימער? שיקט זי אהער. אהער שיקט זי — (אין דעם זעלבן אַטעם שטילער) — אין דיין טאטן אריין! — פארנומען? איצט פארנומען?

סענדער. לאַז, איך וויל זי רופן אויף היינט פאר נאכט אין גאָרטן. (שרייט). וואָס האָט איר היינט ביי נאכט צו טאָן?

זעליג. בעט זי אויף שבת אין גרויסן וואלד.

סענדער (שרייט). טאָ קומט אין גאָרטן. אין דער לאנגער אלייע, אין דער לאנגער אלייע! אין דער לאנגער!

זעליג (העלפט שרייען). אין דער לאנגער — (אין דעם זעלבן אַטעם שטילער) — אין דיין טאטן אריין מיט דער מאמען פארביסן! (הויך). און שבת אין גרויסן וואלד!

סענדער (שרייט). נייך, שבת צו דראָביטשן.

זעליג (שלאָגט אים). אין דירערד גיי, און וואלד איז בעסער. (שרייט). אין וואלד איז בעסער! אמת. בעסער? נייך?

צו דראָביטשן? (טייטלט מיט'ן פינגער). באשע אויך? אויך? איז גוט. טאָ טאנצן מיר. (הייבט אָן צו טראָמפּיטן מיט די ליפן דעם וואלדער. די דאָנו וועללן און טאנצט. די הענט אויפגע-הויבן און ווינגנדיק אין דער לופט, דעם אונטערקערפער אראפגעצויגן און די פיס אונטערגעבויגן. דרייט ער זיך איבער'ן צימער, ביז ער טאנצט צו צום אַלטן מיכל און פאַלט אויף אים אַרויף).

מיכל (הייבט אים אָן אַפּצושטויסן און צו באארבעטן מיט די פיס).

זעליג. פארדאָן, פארדאָן... טפּררר! אַי, אַי, אַי... נישט בריקן זיך, נישט בריקן זיך.

מיכל. איך וועל דיר דעם קאָפּ צושפאלטן, קאָמעדיאנט! זעליג (אויפשטייענדיק און אָפּשטויבנדיק זיך). ער בריקעט זיך דאָך גאָר. (לויפט צו צום פענסטער, ווו טענדער האָט עפעס אָפּגעטרעט מיט זיין וויזאָווי אויף די פינגער, און שרייט אַרויס). אַי, אן אַלט פערד האָט מיך ערשט געבריקעט! מיכל (מורמלט). א פגירה אויף אים.

זעליג (צו טענדערן). דערוויילע האָסטו דאָ שוין עפעס אָפּגעמאַכט מיט איר. (הייבט אויף אָן צו רעדן אויף שטוס-לשון. פון הויף לאָזן זיך הערן א סך קולות און געלעכטער און גלייך קומען אַריין בערע, היליע, לייוויק, מלכה און טעמע).

זעליג (רייט איבער זיין שטוס געשפּרעך און ווענדט זיך צו די אריינגעקומענע אין דעם אַלטן גאָלדינס קול). וואָס איז — וואָס איז — וואָס איז פאַר אן אופן? ווי קומט מען אזוי שפעט? נאָ, אז מען גייט אוועק, ווערט מען גאָר פאַרמאָל!

מיכל (זעצט זיך אויף). אויף א מינוט ווערט ער גאָר נישט שטום.

זעליג (צו טענדערן). דערוויילע האָסטו דאָ שוין עפעס אָפּגעמאַכט מיט איר. (הייבט אויף אָן צו רעדן אויף שטוס-לשון. פון הויף לאָזן זיך הערן א סך קולות און געלעכטער און גלייך קומען אַריין בערע, היליע, לייוויק, מלכה און טעמע).

זעליג (רייט איבער זיין שטוס געשפּרעך און ווענדט זיך צו די אריינגעקומענע אין דעם אַלטן גאָלדינס קול). וואָס איז — וואָס איז — וואָס איז פאַר אן אופן? ווי קומט מען אזוי שפעט? נאָ, אז מען גייט אוועק, ווערט מען גאָר פאַרמאָל!

מיכל (זעצט זיך אויף). אויף א מינוט ווערט ער גאָר נישט שטום.

זעליג (צו טענדערן). דערוויילע האָסטו דאָ שוין עפעס אָפּגעמאַכט מיט איר. (הייבט אויף אָן צו רעדן אויף שטוס-לשון. פון הויף לאָזן זיך הערן א סך קולות און געלעכטער און גלייך קומען אַריין בערע, היליע, לייוויק, מלכה און טעמע).

זעליג (רייט איבער זיין שטוס געשפּרעך און ווענדט זיך צו די אריינגעקומענע אין דעם אַלטן גאָלדינס קול). וואָס איז — וואָס איז — וואָס איז פאַר אן אופן? ווי קומט מען אזוי שפעט? נאָ, אז מען גייט אוועק, ווערט מען גאָר פאַרמאָל!

מיכל (זעצט זיך אויף). אויף א מינוט ווערט ער גאָר נישט שטום.

זעליג (צו טענדערן). דערוויילע האָסטו דאָ שוין עפעס אָפּגעמאַכט מיט איר. (הייבט אויף אָן צו רעדן אויף שטוס-לשון. פון הויף לאָזן זיך הערן א סך קולות און געלעכטער און גלייך קומען אַריין בערע, היליע, לייוויק, מלכה און טעמע).

זעליג (רייט איבער זיין שטוס געשפּרעך און ווענדט זיך צו די אריינגעקומענע אין דעם אַלטן גאָלדינס קול). וואָס איז — וואָס איז — וואָס איז פאַר אן אופן? ווי קומט מען אזוי שפעט? נאָ, אז מען גייט אוועק, ווערט מען גאָר פאַרמאָל!

מיכל (זעצט זיך אויף). אויף א מינוט ווערט ער גאָר נישט שטום.

זעליג (צו טענדערן). דערוויילע האָסטו דאָ שוין עפעס אָפּגעמאַכט מיט איר. (הייבט אויף אָן צו רעדן אויף שטוס-לשון. פון הויף לאָזן זיך הערן א סך קולות און געלעכטער און גלייך קומען אַריין בערע, היליע, לייוויק, מלכה און טעמע).

זעליג (רייט איבער זיין שטוס געשפּרעך און ווענדט זיך צו די אריינגעקומענע אין דעם אַלטן גאָלדינס קול). וואָס איז — וואָס איז — וואָס איז פאַר אן אופן? ווי קומט מען אזוי שפעט? נאָ, אז מען גייט אוועק, ווערט מען גאָר פאַרמאָל!

מיכל (זעצט זיך אויף). אויף א מינוט ווערט ער גאָר נישט שטום.

זעליג (צו טענדערן). דערוויילע האָסטו דאָ שוין עפעס אָפּגעמאַכט מיט איר. (הייבט אויף אָן צו רעדן אויף שטוס-לשון. פון הויף לאָזן זיך הערן א סך קולות און געלעכטער און גלייך קומען אַריין בערע, היליע, לייוויק, מלכה און טעמע).

זעליג (רייט איבער זיין שטוס געשפּרעך און ווענדט זיך צו די אריינגעקומענע אין דעם אַלטן גאָלדינס קול). וואָס איז — וואָס איז — וואָס איז פאַר אן אופן? ווי קומט מען אזוי שפעט? נאָ, אז מען גייט אוועק, ווערט מען גאָר פאַרמאָל!

מיכל (זעצט זיך אויף). אויף א מינוט ווערט ער גאָר נישט שטום.

זעליג (צו טענדערן). דערוויילע האָסטו דאָ שוין עפעס אָפּגעמאַכט מיט איר. (הייבט אויף אָן צו רעדן אויף שטוס-לשון. פון הויף לאָזן זיך הערן א סך קולות און געלעכטער און גלייך קומען אַריין בערע, היליע, לייוויק, מלכה און טעמע).

זעליג (רייט איבער זיין שטוס געשפּרעך און ווענדט זיך צו די אריינגעקומענע אין דעם אַלטן גאָלדינס קול). וואָס איז — וואָס איז — וואָס איז פאַר אן אופן? ווי קומט מען אזוי שפעט? נאָ, אז מען גייט אוועק, ווערט מען גאָר פאַרמאָל!

מיכל (זעצט זיך אויף). אויף א מינוט ווערט ער גאָר נישט שטום.

זעליג (צו טענדערן). דערוויילע האָסטו דאָ שוין עפעס אָפּגעמאַכט מיט איר. (הייבט אויף אָן צו רעדן אויף שטוס-לשון. פון הויף לאָזן זיך הערן א סך קולות און געלעכטער און גלייך קומען אַריין בערע, היליע, לייוויק, מלכה און טעמע).

זעליג (רייט איבער זיין שטוס געשפּרעך און ווענדט זיך צו די אריינגעקומענע אין דעם אַלטן גאָלדינס קול). וואָס איז — וואָס איז — וואָס איז פאַר אן אופן? ווי קומט מען אזוי שפעט? נאָ, אז מען גייט אוועק, ווערט מען גאָר פאַרמאָל!

מיכל (זעצט זיך אויף). אויף א מינוט ווערט ער גאָר נישט שטום.

זעליג (צו טענדערן). דערוויילע האָסטו דאָ שוין עפעס אָפּגעמאַכט מיט איר. (הייבט אויף אָן צו רעדן אויף שטוס-לשון. פון הויף לאָזן זיך הערן א סך קולות און געלעכטער און גלייך קומען אַריין בערע, היליע, לייוויק, מלכה און טעמע).

טעמע (א יונג מיידל, מיט א ביסל פארלויטן פנים, בלייבט שטיין מיט א ברייטן שמיכל לעבן זעליגן).

זעליג (אין זיין נייער ראטע) א נייע הייט ציט זיך גאר אן אויף זי, אז זי דארפן נישט ארבעטן. די גייען ארבעט און ווילן גאר צוריק נישט קומען. און דער — (ווייזט מיט ביידע הענט אויף מיכלן) — לייגט זיך ארבעט פאפן. איז אים נישט אויסצוועקן, וואלט ער אפגעפאסט דעם גאנצן טאג. נא, פון היינט אן ווילטער איז נישטא נישט קיין ווארמעס עס און נישט קיין שלאפן.

מלכה. וועט איר מתמא העכערן די שכירות, הער מייסטער?

זעליג. וואס? וואס? וואס נאך וועסטו וועלן? שכירות וועל איך העכערן!

לייזיק. און ס'ענדער (לויפן אפ פון פונסטער מיט געלעכטער).

זעליג (שטארק פאראינטערעסירט, פאלט ארויס פון זיין ראטע). וואס איז דארטן געוועזן? וואס איז דארטן געוועזן? (לויפט צו צום פונסטער, זעט אבער גארנישט און ווענדט זיך ווידער צו די לאנדקייט סטנדר און לייזיק). איז די אלטע צוגעגאנגען צום פונסטער? — וואס לאכט איר? רעדט! (נעמט ווידער אן גאלינס טאג) און די וואלט א גאנצן טאג געשטאנען ביים פונסטער און איבערגעקוקט זיך מיט מיידלעך! א חברה איז עס! נישט ווערט וואס די ערד טראגט זי.

לייזיק (אויפהערנדיק צו לאכן). פארשטייט, די אלטע איז דורכגעגאנגען. האט ער...

מלכה. און טעמע (פון פונסטער). אייזיק גייט, אייזיק גייט! (אלע איילן צום פונסטער. מיכל שטייט אויף פון דער פאדלענגע. מען שרייט: ברוך הבא, אייזיק! — שלום עליכם, אייזיק! האסטו די מאשינע?)

ס'ענדער. ער גייט דאכט זיך אן א מאשינע.

הילי. ער גייט מיר עפעס מיט אן אראפגעלאזענער נאך. (אלע שטעלן זיך אויס קעגן טיר).

זעליג. מיר וועלן אים מקבל זיין מיט א הורא און מיט א מארש.

אייזיק (קומט אריין, בלייב, טרויריק, נידערגעשלאגן, א פרייליכער, הורא! באגריסט אים).

זעליג (הייבט אן צו טראמפירן מיט די ליפן א מארש, מאכנדיק מיט די הענט ווי א קאפעלמייסטער).

יאשקע. און טעמע (ווינגען אונטער).

אייזיק (גייט ארויס פון דעם רעדל נאך טרויעריקער און נידערגעשלאגענער און גייט צו דעם פארנעם וועבשטול לינקס. קעמט מיט זיך, נישט צו צושרייטן זיך).

בערע. וואס איז עס מיט דיר, אייזיק? — וואו איז דיין נייע מאשינע?

אייזיק (ענטפערט נישט).

הילי. הפנים, או מיט דער מאשינע איז עס שוואך.

אייזיק (אראפוארפנדיק פון זיך דעם קאפעלונג, ביז און ביטער). שרייט, הורא, שרייט!

לייזיק. איז נאך די מאשינע נישט פארטיק?

הילי. איז זי נאך נישט פארטיק אדער וועט זי קיינמאל נישט פארטיק ווערן?

זעליג. אדער האט די פלוגיטעט ארויסגעטריבן פון שטוב?

ס'ענדער. אדער דו ביסט שוין טראגנדיק מיט א נייער מאשינע?

אייזיק (ענטפערט זיך ארום דעם שטול, ביז). וואס זייט איר צוגעשטאנען? וואס איז עס אייער דאגה?

מיכל. טאקי וואס? וואס? וואס?

זעליג. שא, אונזער אינוועשנער איז נישט צו שפרעכן. שש, שטיל... (גייט אויף די שפיץ פינגער, הויך הייבנדיק די פיס. — א וועקער קלינגט: צייט צו ארבעטן. מען צווייט

זיך צו די פלעצער, זעליג, הילי, מלכה און טעמע ביים מיטלטיש: זעליג לינקס, מלכה רעכטס, טעמע נאך הינט, הילי נאך פארנט; סטנדר און לייזיק לעבן מיט פונסטער: לייזיק נאך הינט, סטנדר נאך פארנט; יאשקע ביים הינט טערשטן מיט. מיכל און בערע בלייבן לעבן אייזיק, זי קוקן זיך אין די בערד פארזארגט און רעדן נישט קיין ווארט).

אייזיק (זעצט זיך צו דער ארבעט).

מיכל (קוקט אים טרויעריק אן). איז גאר נישט? וואס, א שווערע מאשינקע? — דארף א סך דויערן? (אז ער קריגט נישט קיין ענטפער, זיפצט ער אפ און לאזט ווידער אראפ די אויגן אין בארד).

בערע (זיפצט אויך אפ. דאן גייען זיי ביידע צו זייערע וועבשטולן; מיכל לעבן אייזיקס שטול, בערע צום וועבשטול רעכטס).

ארקע (באווייזט זיך אין דער טיר. באמערקנדיק אייזיקן גיט ער א מאך מיט'ן קאפ ווי: "אהא, ער איז דא" מאכט א באוועגונג אריינצוגיין אין צימער, דערמאנט זיך אבער עפעס און גייט אוועק צוריק אין געשעפט).

זעליג (מיט א לוסטיקן זיפן). אה, די מאשינע האט זיך נישט אויסגעמאשינקעט.

מלכה. דערוויילע דריטהאלבן טעג נישט געארבעט.

הילי. זאל זיך אים נישט וועלן זיין קיין אויסטראכטער.

לייזיק. דאס איז לייכט צו זאגן. עס ווילט זיך נישט. עס ליגט שוין אויפן איר דעם מענטשן. איך ווייס, אז איך בין געווען א קליינער אינגעל, האט זיך מיר שטארק געוואלט ווערן א מאלער...

ס'ענדער. אפשר א מילער און מאלן מיט די ציין?

לייזיק. וואו איך פלעג קריגן א שטיקל פאפיר, פלעג איך מאלן: מענטשן, סאלדאטן, פערד...

הילי. זיך הייסט עס.

לייזיק. איך דער היים און איך חדר פלעגט מען מיך שלאגן מכות אכזריות דערפאר, וויל איך האב גאר נישט געטאן און נאך געמאלט. אז מען האט מיך אדעקגעגעבן צו א שמוק'לער, האב איך געוויינט.

ס'ענדער (וויינענדיק). הורא, הורא.

לייזיק. און איצט נאך, אז איך זע א מאל א גוט בילד, ווערט מיר אזוי אומשטיק. עס זיצט עפעס אין מיר און ציט און ציט.

זעליג. אה, איך מיר אויך.

הילי. אה!

לייזיק. ניי, און אן אנדערש מאל, ווען איך ליג אוי אן טראכט, וואלט זיך מיר געוואלט אזוי מאלן...

זעליג. און איך וואלט אזוי געוואלט זיין אן אקטיאר.

הילי. אפשר א קלאון אין צירק?

זעליג. ניי, טאקי אן אקטיאר. ארויסגיין אויפ'ן סצענע און רעדן... (ער לייגט ארויף די לינקע האנט אויף דער ברוסט, די רעכטע הייבט ער אויף אין דער לופט, פאררייסט דעם קאפ און דעקלאמירט). "ווי ליב ביסטו מיר, מיין טייער הארץ!"

ס'ענדער. אה, און מיר אויך!

זעליג. "דה, ענגעל..."

טעמע. מיר ווילט זיך טאקע אויף צו-נאמת שפילן אויפ'ן סצענע.

מלכה. ווי געפעלט איך די ארטיסטקע?

הילי. ווייסט איר וואס, מארט אייך ביידע צוגויף און מאכט — א טרופע.

זעליג (לאזט זיך פלוצלינג אראפ אויף די קני פאר טעמען).

טעמע (דערשרעקט זיך). אה!

זעליג (שפרייט אויס די הענט). קום אין מייער ארעמס, דו קרוין פון מיין קאפ! (מען לאכט).

מיכל און בערע (באטראכטן די סצענע מיט קאפ-שאקלען. הינטער דער טיר דערהערן זיך טריט).

זעליג (שפרינגט אויף. — מען ארבעט).

מיכל. א חברה איז דאס א ביסל.

בערע. אין גמ אחד צווישן זיי.

מיכל. נישט ווערט, וואס די ערד טראגט זיי.

בערע. לאבזעס, לייזיקעס.

ארקע (קומט אריין און גייט גלייך צו צו אייזיקן). נו, וואס הערט זיך מיט דיין מאשינע?

זעליג. האט זיך נישט אויסגעמאשינקעט.

ארקע. וואס? עס קומט טאקע גאר נישט ארויס? האסט דו זי דא?

יאשקע. דער הערר אינוועשנער איז נישט צו שפרעכן.

בערע. דו שווייג, דו!

זעליג (שלעפט דעם שטול פון אונטער אייזיקן).

אייזיק (אויפגעבראכט). דו, קאמעדיאנט, זאלסט זיצן רואיק?

ארקע. אבער איך האב אים גלייך געזאגט, ווי איך האב גאר א קוק געטאן אויף זיין מאכעריי, אז ער האט נישט וואס צו זיצן און רויבן די צייט. איך האב גלייך באמערקט, אז עס איז אן עכרה זיין טרחה, און אז איך האב אים געוואלט עפעס בא-ווייזן...

לייזיק. ווער? איר האט אים שוין עפעס געוואלט באווייזן?

ארקע. אויף מיין ערנווארט. אז ער וואלט מיך געלאזן, וואלט איך אים עס געמאכט אין איינס און צוויי.

זעליג (קרייט אויס). קוקערעקו האן!

יאשקע. א פטשיק!

לייזיק. ווי לאנג זייט איר דאס געווארן אזא מאכער?

ס'ענדער. ער קאן עסן, קאן ער.

אייזיק (דרייט אויס דעם קאפ צום צימער). שרעגט ביי אים... (האקט אפ און רעדט נישט מער).

הילי. נו, גיב ווערטער.

ארקע (זעצט זיך אויפ'ן ברעג מיט לעבן זעליגן). אבער האט ער מיידלעך שכות... (געפינט גאר קיין ווערטער נישט פאר אנטציקן און מאכט מיט דער רעכטער האנט און מיט'ן קאפ).

ס'ענדער. אט איצט הערט מען פון דיר א לעבעדיק ווארט.

מיכל און בערע (קוקן זיך איבער, שאקלען מיט די קעפ און זיפצן טיף אפ — אין געשעפט קלינגט דאס טיר-גלעק).

ארקע (לויפט ארויס).

זעליג (שרייט אים נאך). דוקא ביי דעם אינטערעסאנט-טעסטן.

לייזיק. אבער ווי ער איז עס מיט א מאל געווארן א גארשטייער.

מלכה. ער קען דאך א קאץ אן עק נישט פארבינדן.

בערע. דאס איז פון די בעל גאווה'ס, וועלכע עס איז גוט צו שלאגן.

מיכל. דער אלטער אויך אזוי: ער קאן אויך אלץ מלכה. נאך מיט'ן מויל.

לייזיק. האט ער דיר טאקע געוואלט עפעס באווייזן?

מלכה. ער איז היינט נישט צו שפרעכן, דער מאשינע-מאכער.

זעליג. ניי.

לייזיק. איך שטעל מיר פאר, ווי ער האט אים דארטן גוט דערעסן.

בערע. ער קאן שוין דערעסן.

הילי. מיר דערעסט ער נישט.

טעמע. דיר זאל ער נאך דערעסן?

הילי. וואס ווערטו רויט?

טעמע. אז איר וועט זיך נאך א מאל ביידע צו מיר צו טשעפען, וועט איר שוין ביי מיר גוט קריגן.

זעליג (נעמט ארום טעמען). וואס, מיין טעמינקען טשע-פעסטו? (גלעט זי איבער דער באק). טעמינקע, דערצייל מיר, וואס האבן זיי געוואלט פון דיר.

טעמע (שטויסט אים אפ). לאזט אפ, קאמעדיאנט.

ארקע (קומט אריין).

מלכה. נו, אויף גיך וועגן די שכנות.

הילי. וואס ווילט זיך אייך? (צו ארקען) איר ווילט זיך אויך.

ארקע (פאררויכערט א פאפיראס; ציענדיק, זי זאל זיך גוט פארנאנדערברענגען, גייט ער צו צום מיטלטיש און זעצט זיך ארויף אויפ'ן עק לעבן זעליגן). אבער איך זאג אייך, עס איז פאראן אויף וואס צו קוקן. ער וויינט שווער און א גן עדן. (צו אייזיקן). ווי הייסט די מיידל, מיט וועלכער איך בין אוועק?

זעליג. מיט איינער איז ער שוין געגאנגען!

ארקע. אבער ער-עף! ווי הייסט זי, אייזיק? — וואס ביסטו משוגע, אייזיק? קאנסט נישט ענטפערן? (לאזט אים אראפ א שטארקן פאמט איבער'ן קני). ענטפער, זאג איך דיר.

מיט קוים איינגעהאלטענעם (כעס). לאז מיך צורוי! האסט זי געזאלט פרעגן...

ארקע. ער מאכט מיר עפעס צופיל קוראוש.

אייזיק. און זיי מיר נישט קיין פאני בראט און פאטש מיר נישט איבער'ן קני.

ארקע. צופיל קוראוש מאכט ער מיר עפעס.

בערע און מיכל (מאכן מיט די הענט און בעטן אים שטום, ער זאל שווייגן).

מלכה. איך קען דאך זיינע שכנות, די צוויי שוועסטער, הינדע און סאסיע — דו קענסט זיי דאך אויך, טעמע — זיינען גאנץ שייניקע, אבער די אנדערע, די געליע, געפעלט מיר נישט. א גרויס מויל...

ארקע. זי פארשטייט טאקי א סך זאכן. (צו מלכה'ן). איר זייט א שיינע, ווי?

מלכה. יענע האט דאך זומער-שפרענקלעך אין געזיכט!

וואס זאגסטו, טעמע?

טעמע. זאל איך אזוי לעבן.

זעליג. דאס האט ער פארזען.

ארקע. אה, גי, זיי ווייסן ביידע א סך וואס זיי רעדן, אז איך זאג אייך...

מלכה. אט, הינדע און סאסיע זיינען טאקע שיינע מיידלעך.

ארקע. אז איך זאג אייך, מען דארף ווערן אן אפטער אריינגייער צו אים.

זעליג. מאך א באל...

ארקע. לכבוד דער מאשינקע, וועלכע ער האט נישט געמאכט.

מיכל (בייז). וואס? וואס? וואס? נא! (דריקט מיט די פלייצעס).

זעליג. און פאררוף אונז אלעמען.

בערע. דו, קאמעדיאנט, מאגסט שוין אויפהערן צו קא-לאטירן.

בערע און מיכל (מאכן פארצווייפלט מיט די הענט).

ארקע. וואס איז דאס אייך פאר א דאגה? ארבעט!

וואס נעמט איר זיך אן פאר אייזיקן?

אייזיק (איינגעהאלטן). איך בעט קיינעם נישט פאר מיר זיך אנצונעמען. (עס קלינגט אין געשעפט.) אר קע (לויפט ארויס).

שווייגן.

בערע. דאס איז א זונדל!
מיכל. מ'מ'מ'מ'!

מלכה (לאכט). אים געפעלט די געליע! א גרויס מויל, זומער-שפרענקלעך, לאנג און דאר. אט די שוועסטער...

זעליג. אים געפעלט דאך אלע דריי.
סענדער. ביי מיר פון מויל ארויסגענומען.

היליע. מיר וועלן זיך פארלאזן אויף אייזיקס מבינות. אייזיק, וואס זאגסטו? מיט אונז מאגסטו דאך רעדן. הא?
ווי? דאס איז דאך זייער וויכטיק?

מיכל. זאל איך שוין זיין גענוג, גענוג זאל איך שוין זיין! דער אויך! אר קעס קאמפאניאן!

שווייגן.

זעליג. סענדער, מלכה, טעמע און יאשקע (זינגען). אלע באווענדערע ניגונים.

סענדער (אבערדייטנדיק דאס זינגען). אייזיק, דיין פלונט'טע גייט.

מלכה (לאזט זיך צום פענסטער). טאקע, און זי טראגט...
זעליג (גייט איר א שטאך מיט א נאדל און איילט צוריק אויף זיין ארט).

מלכה (שרייט אויס). אי! (קוקט זיך ארום). ווער האט מיר א שטאך געטאן, הא? — איך זע שוין, אז דאס איז זעליגל, (הייבט אים אן צו שלאגן).

זעליג (אפברנדנדיק זיך). וואס? וואס? ווער האט איך געשטאכן?

בייליע (קומט אריין אין די הענט א טעפל איינגעבונדן אין א טיכל, וואס איז נאך פון דעם טעפלס אינהאלט. אויף איר גוט מארגן, ענטפערט מען איר: "גוט יא", "גוט מארגן", "באן זשור", "דיען דאריין").

בייליע (צוגייענדיק צו אייזיק). נא, איך האב דיר געבראכט דעם ווארמעס. זאלסטו עסן, זאלסטו הערסט! (ביטער רעד). נעם שוין און עס. (נאך ביטערער). הער מיך שוין אויף צו פוילן.

אייזיק (שטיל). איך וויל נישט עסן.

בייליע (פארצוויפלסט). ווי הייסט, דו ווילסט נישט עסן! פון וואס ביסטו זאט, פון וואס?

טעמע. איז ער גאר אוועקגעגאנגען אן ווארמעס?

בייליע. אן ווארמעס! און אזוי האט ער עפעס געגעסן! איז אויפגעשטאנען. ווי עס איז נאך געווארן ליכטיק און גענומען זיך צו זיין אומגליקליכער מאשינע, האט ער נאך גאר נישט אין זיין מויל געהאט. (צו אייזיק מיט טרערן). נעם און עס, נעם!

בערע. מאך דיר נישט נאריש, אייזיק, נעם און עס. וואס איז דאס פאר אן אופן? פער, כ'לעבן!

בייליע (וויינט). די גאנצע דריי טעג אזוי, נישט גע- שלאפן און נישט געגעסן און נאך געוועזן באשעפטיקט מיט זיין אומגליקליכער מאשינע. (צו אייזיק). וועסטו עסן צי נישט?

אייזיק (ווי פריער). איך וויל נישט עסן.

בייליע. נו זאגט איר שוין אליין, קאן מען עס אריבער- טראגן? (יאמערט). איך קאן עס שוין נישט אריבער-טראגן.

מלכה. וואס ארט איך, אז ער עסט נישט. פשוט, מיך וואלט דאס טאקע א סך ארץ.

בייליע. ווי הייסט, א מענטש עסט נישט א גאנצן טאג. בערע (לייגט אוועק די ארבעט, גייט צו צו אייזיק און נעמט אים אן פאר א האנט). נו, זיי נישט קיין נאר, לייג אוועק די ארבעט און וואש דיר און עס.

אייזיק. אך, לאזט מיך, איך קאן נישט עסן.
בערע. ווי הייסט, דו קאנסט נישט עסן? וואס איז דאס פאר א ווערטער? שיק נאך א שנאפס, נעם א ביסל בראנפן, וועסטו קענען עסן. גיי יאשקע, ברענג אים א שנאפס.

בייליע (האלט אין דאס וויינט). שיק טאקע נאך א שנאפס.

אייזיק. איך האב קיין געלט נישט און וויל קיין שנאפס נישט.

בערע. געלט איך א זאך, וועט זיך מסתמא ביי וועמען געפונען. רב מיכל, האט איר וואס?

מיכל (דריקט מיט די אקסלען). א גראשן נישט.

זעליג (קערט אויס די קעטענעס און פייפט; קלאפט הילען מיט'ן פוס). דו האסט דאך מסתמא?

היליע. ביסטו ביי מיר געוועזן אין קעשענע?

לייזיק. איך קאן דיר ליינען, אייזיק, (נעמט ארויס א רובל). איך קאן דיר ליינען דעם גאנצן רובל.

בייליע (נעמט ביי אים דעם רובל; צו אייזיק). וועסטו שיקן נאך א שנאפס?

בערע. נישט, וואס צו פרעגן. גיי, יאשקע, ברענג א סאראקאווישקע.

יאשקע (קומט רירנדיק זיך, נעמט דאס געלט). סמיר- נאווקע?

בערע. סמירנאווקע, סמירנאווקע, מאך עס נאך אויף גיך. (שטופט אים ארויס און רעדט פארגינגט). אט אזוי א וועסט געמען א שנאפס וועסטו פרייליכער ווערן און וועסט עסן. (נעמט זיך צו דער ארבעט און רעדט, צופרידן מיט זיך אליין).

א שנאפס איז די בעסטע סגולה ביי מיר איז עס די ערשטע זאך. דאס, יענעם, קאפווייטיק, הארצווייטיק — א שנאפס און פארטיק. (ווענדט זיך צו אייזיק). און דו זאלסט טאקע קיין נאר נישט זיין און אריינקערן די גאנצע סאראקאווישקע, וועסטו בעסער עסן.

בייליע. שוין פון דריי טעג, אז ער האט כמעט ווי גאר- נישט געגעסן, איך וויל גאר נישט, מיט וואס ער האט געלעבט.

מלכה. מיט דער מאשינע.

בייליע. סידן מער נישט ווי מיט דער אומגליקליכער מאשינע.

זעליג. און וואס האט זיך אויסגעלאזט מיט דער מאשינע קע? נישט געמאכט זי?

בייליע. ווו מאכן! געארבעט און געארבעט, די גאנצע דריי טעג האט מען אים נישט געקאנט אפרייסן פון טיש און פלוצלינג כאפט ער און גיט זי א ווארף, אדויד, עה...

לייזיק (שטארק פארווונדערט). הם!

בייליע. עס האבן אין מיר גענומען ציטערן אלע אברים, הענט און פיס. א פארטרייסלעך בין איך געבליבן, און ער איז געבליבן יוצן מיט אויסגעלופעטע אויגן...

מלכה. א משוגענער.

לייזיק. נעץ, דאס איז דוקא נישט משוגע, דאס איז... דאס איז...

בייליע. וואס איז עס? (לאכט איראניש). נישט קיין משוגע איז עס!

אייזיק. טו מיר א טובה און גיי א היים.

בייליע (ווארפט אויף אים א ביזן און דערשראקענעם בליק). נישט קיין משוגע איז עס!

בערע. גייט טאקע א היים, וועט זיין א סך גלייכער. (ווינקט איר, זי זאל גיין).

מיכל (ווינקט אויך).

בייליע (גרייט זיך צו אוועקגיין, באליידיקט). איך מער נישט מאך אים שטענדיק ענג. (ביז). זאלסטו עסן, משוגענער!

בערע. ער וועט שוין עסן, גייט א היים, וואס ארט איך, וועט נעמען א שנאפס און וועט עסן.

בערע. עס נישט, איך וועל מיך מיט דיר מער נישט עוסקן. (גייט צו צו זיין שטול).

לייזיק. עס דאך, אייזיק, דו מוזט דאך פארעסן.

בערע (באליידיקט). אזא פערד האב איך גאר אויף מיין לעבן נישט געזען.

זעליג. מיר דוכט, אז ער וועט גאר איינשלאפן.

מיכל. זאל ער שלאפן, דאס איז דאס בעסטע.

בערע. נעץ! איך וויל, אז איך נעם א ביסל בראנפן, בין איך... ווער איך... ציט זיך אויף מיר אן א נייע הויט, און ער האט דאכט זיך אויך געקאנט אריינגיסן! נעץ, איך וויל גארנישט וואס פון אים איז געווארן.

לייזיק (צו זעליג). שלאפט ער טאקע איין, זעליג?

זעליג. דאכט זיך. (טרייסלט אים). אייזיק, דו שלאפטסט לייזיק. קאמערדיאנט!

היליע (וויינט). "שלאף מיין פויגעלע, מאך-זשע צו דיין אויגעלע..."

מיכל. נא, א חברה!

טעמע. דאס עסן וועט דערוויילע קאלט ווערן. (שפרינגט אויף) איך וועל עס אריינטראגן צו אידען און אריינשטעלן אין אויזן.

אייזיק (נעמט זיך אויף און נעמט ארויס זיין טאשנטיכל). טעמע (מיט שרעק). זע, ער האט דאך געוויינט!

לייזיק. בערע, זעליג, מלכה (שפרינגען אויף פון זייערער ערשטער מיט אן אויסגעשריין). געוויינט! (טרעטן צו אים צו און קוקן אויף אים מיט שרעק).

מיכל (דרייט אויס דעם קאפ און זאגט ארויס מיט א טאן פון ביטערקייט, אומצופרידנקייט און עקל). געוויינט.

היליע און סענדער (קוקן ניגערק פון זייערער ערשטער און טוען זייער ארבעט).

יאשקע (טרעט אפ פון זיין טיש און קוקט ניגערק, מיט דעם קלייפ-עניל אין דער האנט).

בערע. ביסט דאך עפעס גאר קיין מענטש נישט. פער, אויף מיין ווארט, ווען איך וואלט געוואלט, אז אסור, איב איך וואלט דיר צוגערעדט צו טרינקן. ביסט דאך עפעס גאר קיין מענטש נישט.

היליע. זאל ער גיין א היים און אויסשלאפן זיך.

בערע. גיי טאקע א היים און שלאף דיר אויס. וואס וויינטו? פער, אויף מיין ווארט, עס איז גאר א בושה און א חרפה, גיי פאלג מיך, א היים, וועסטו היינט נישט ארבעטן, מילא, זאל דוכט, אז דו ויצט איבער דיין מאשינע, גיי, גיי, נא, און דא האסטו דעם רעשט פון רובל. נא, נעם צו, זעסט, איך לייג דיר אים אריין אין קעשענע, איז עס א גאנצע קעשענע? (באטאפט די קעשענע). א גאנצע, נו גיי.

אייזיק (לאזט זיך ווידער אראפ אויף דער האנט, זיין גאנצער קערפער טרייסלט זיך פון דעם שטילן געוויין).

לייזיק. אבער, אייזיק, ביסט דאך טאקע...

בערע. א, דאס ערשטע מאל אויף מיין לעבן מאכט זיך מיר דאס צו זען.

היליע (צו סענדער). זע נאך, טעמע וויינט איך.

טעמע (טריקט די אויגן). היליענעקע, דו האסט דאך א גולניש הארץ.

לייזיק (ציענדיק אייזיק). אבער אייזיק, אך, פער... אייזיק. לאזט מיך, לאזט מיך, איך מוז... איך מוז...

בערע (ציענדיק אייזיק). וואס מוזטו, וואס? מוזט גאר נישט, געהערט עפעס ווערטער, ער מוז גאר וויינען.

אייזיק (בייז). לאזט מיך צורו!

בערע (מאכט מיט דער האנט). נא, הייב זיך אן מיט א משוגענעם. (מען צוגייט זיך אויף די ערשטער).

לייזיק (טרויעריק). הם!

בערע. דאס ערשטע מאל אין מיין לעבן...

בייליע. און זאלסט ברענגען דאס טעפל.

בערע. גוט, גוט, וועט שוין ברענגען.

בייליע (אין טיר). משוגענער! (גייט אוועק).

מיכל. א יידענע בלייבט א יידענע.

מלכה. איך האב נאך געקענט די בייליען מיט אכט יאָר צוריק, אז זי איז נאך געוועזן א מידל. א, איז זי געוועזן א לעבעדיקע זאך! איצט ווי זי זעט א ביסל אויס, מען קאן דאך אויף איר נישט א קוק טאן.

בערע. און ווי האט ער אויסגעזען מיט אכט יאָר צוריק! א משוגענער אפילו איז ער שטענדיק געוועזן, אבער אזוי איז דאס געוועזן...

יאשקע (קומט אריין מיט בראנפן).

בערע (לייגט אוועק די ארבעט, גייט אים אנטקעגן, נעמט ביי אים צו דאס פלעגל מיט דעם רעשט פון רובל און ווענדט זיך צו אייזיק). נא, וועסטו געמען א ביסל בראנפן און וועסט עסן, וועסטו ווערן גאר א נייער מענטש, דער אמאליקער אייזיק.

(נעמט אראפ א גלעזל פון פאליצע). טאמער האסטו פארגעסן דעם אמאליקן אייזיק, וועל איך דיר דערמאנען. געדענקסט אונטער שטאט, אין קאראבאנאווקע? (גייט אן דאס גלעזל, קוקנדיק מיט תאוה אויף דעם פליסנדיקן געטראנק). גע- דענקסטו, ווי דו... נא, נעם, נו... נא, נעם דאך. (שטעלט אוועק דאס פלעגל, נעמט אייזיקס הוט און טוט אים אן אייזיק אויפ'ן קאפ). נא, נו, מאך א ברכה און טרינק. (נעמט ווידער דאס פלעגל). נעם דאך, אייזיק, זיי נישט קיין נאר, אייזיק, זע.

מיכל. אייזיק, פער! לאז דיר נישט בעטן, נעם און טרינק און עס, וואס מאכסטו דיר נאריש, וואס?

בערע (אונטערטראגנדיק דאס גלעזל צו אייזיקס ליפן). טרינק, זאג איך דיר, פער!

זעליג. אז נישט, טרינקט ער אויס.

אייזיק (ווייל אפערן דעם קאפ און פלוצלינג כאפט ער דאס גלעזל און קערט עס אין זיך אריין).

בערע (פארפאלגט מיט א תאוה-דיקן קוק יעדע באוועגונג אייזיקס און די באוועגונג פון דעם שנאפס. ער טשטאקעט מיט די ליפן, מאכט א קרום פנים, ווי ער וואלט געפילט די ילקייט און ביטערקייט פון דעם שנאפס). אט אזוי ביסטו א מענטש, א, אט אזוי האב איך דיר האלט. (נעמט דאס ליידיקע גלעזל ביי אייזיקס) און נאך איינס. (הייבט אן אנגיט און שמעקט דעם בראנפן). און טאקע גלייך.

אייזיק (האלט אין זיין האנט. פינסטער). גיט מיר דאס פלעגל. (נעמט ארויס דאס פלעגל פון בערעס האנט, שטעלט עס צו צו די ליפן און טרינקט עס אויס אויף איין מאל).

בערע (וועלכער האט ארויסגעלאזט דאס פלעגל אן חשק, קוקט נאך יעדע באוועגונג, אויסציענדיק דעם האלט, ווען אייזיק ווערט פארטיק מיט'ן פלעגל, נעמט ער עס ביי אים צו און טראגט אים אונטער דאס גלעזל). און איצט נאך דאס ביסל אין גלעזל, וועט זיין א פאלנע מאס. — ווילסט נישט? נו, טיק יעצט עסן. (שטעלט אוועק דאס גלעזל מיט'ן פלעגל און רוקט צו דאס טעפל מיט'ן ברויט). טיק יעצט עסן.

אייזיק (שפארט זיך אן מיט ביידע הענט אויפ'ן וועב' שטול און באהאלט דאס פנים אין די הענט).

בערע. עסן, עסן, אייזיק, אבער גלייך, דאס עסן איז שוין קאלט...

אייזיק (לייגט אוועק דעם קאפ אויף דער לינקער האנט).

בערע. נא, וואס האסטו זיך אוועקגעלייגט? איך זאג דאך דיר, גלייך עסן. (ווייל אים אויפהייבן).

אייזיק (שטופט אים אוועק מיט דער פרייער האנט).

בערע (באליידיקט). נא, פון מייגעטוועגן ליג, איך הייס דיר עסן, דו ווילסט נישט, טיק טו, וואס דו ווילסט. (נעמט דאס פלעגל, באטראכט עס, קוקט תאוה-דיק אויף דאס ביסל בראנפן אין גלעזל).

היליע. נו, בערע, לחיים!

מלכה. פער איך קאן נישט זען, אז א מאנסביל וויינט.
זעליג (גערייט) גע'ערע!
טעמע (נעמט דאס טעפל און גייט מיט אים ארויס).

שווייגן

אייזיק (ווערט שטילער און שטילער און בלייבט צולעצט
רואיג ליגן אויף זיין האנט. מען קוקט זיך אפט אום אויף אים).
גאלדין (קומט אריין, גייט אין אייזיקס זיט. מאכט מיט'ן
קאפ). נא, וואס ליגט ער עפעס?
מלכה. ער האט ערשט געוויינט.

גאלדין. געוויינט? וואס האט ער עפעס געוויינט?
וואס פון זיין מאשינע האט זיך גאר נישט אויסגעלאזן? (וועקט
אייזיק). דו, אייזיק, וואס האסטו געוויינט? שטיי אויף. (דער-
זעט די בראנפֿ-פלאש). ווער האט עס געטרונקען? דאס האט
ער געטרונקען?

מלכה. ער האט נאך גאר נישט געגעסן, האט מען אים
געהייסן נעמען א ביסל בראנפֿ.

גאלדין. האט ער זיך הייסט עס פשוט אנגעשיכור'ט.
טע! צוערשט האט מען אים נישט געקאנט ארויסטרייבן פון
שטוב, ווייל ער האט זיך געפארקעט איבער א שטיקל מאשינע
און איצט, אז ער איז שוין געקומען ארבעטן, האט ער זיך
אנגעוויפן ווי א חזיר און ליגט.

אייזיק (מאכט א נערווענע באוועגונג, גיט א הייב דעם
קאפ און לייגט אים גלייך אוועק צוריק).

גאלדין. ביסטו שיכור, טאג גיי א היים און לייג זיך
שלאפן. איך דארף דא קיין שיכורים נישט. — וואו איז טעמע?

אייזיק (הייבט זיך לאנגזאם אויף). איר זיט אין כעס,
וואס איך האב אייך נישט געבראכט א דריטע מאשינע?

גאלדין. פערד! איך דארף זיך אויף כפרות מיט דיינע
מאשינעס צוזאמען. — וואו איז טעמע, וואו?

מלכה. דא איז געווען זיין ווייב און האט אים געבראכט
זיין ווארמעס. האט טעמע ארויפגעטראגן דאס טעפל, עס זאל
נישט קאלט ווערן. צו אידען.

גאלדין. מער האט זי שוין נישט וואס צו טאן, ווי מיט
זיינע טעפלעך? ...

אייזיק. אז איך וואלט אייך געבראכט די מאשינע, וואלט
איר נישט אזוי אין כעס געווען.

טעמע (קומט אריין).

גאלדין. ווהיין גייסטו ארום, ווהיין? דו דארפט זיצן
און ארבעטן און נישט עוסק'ן זיך מיט זיינע טעפלעך. איך האלט
נישט פון וויינעוועגן קיין משרתים.

אייזיק (מיט קוים איינגעהאלטענעם כעס). איך האב זי
נישט געבעטן.

טעמע. דאך א וויילע נאך געדויערט.

גאלדין. א מינוט אויך נישט. ער מעג עסן קאלטע אדער
גאר נישט עסן, דאס איז נישט דיין דאגה. דו דארפט זיצן און
ארבעטן.

אייזיק. אזוי שטארק האט אייך געאינטערעסירט מיין
מאשינקע?

גאלדין (צושטייט זיך). איך דארף זיך אויף כפרות
מיט דיין מאשינקע, האב איך דיר שוין איינגעלאזט געזאגט.
פארשטיסטו מיך? דו קאנטסט שוין...

ארקע (אייזיק אריין). וואס האסטו זיך דא אזוי צושריען?
גאלדין. איז געקומען, האט זיך אנגע'שכור'ט...

אייזיק (א קלאפ טוענדיק מיט דער האנט אן וועבשטוק).
איר זאלט מיר אויפהערן מיט דעם 'אנגע'שכור'ט', פארשטייט
איר מיך צי נישט?

גאלדין (בלייבט שטיין מיט אן אפגענומען מויל. אלע רייסן
איבער די ארבעט).

ארקע. טעמע, טע, ער איז דאך טאקע גאר שטארק אין
כעס.

אייזיק. מיר דארפט איר נישט רעדן וועגן אנשיכור'ן
זיך. דאס רעדט אייער ארבעט.

גאלדין. דו עזות מחוצף פנים! דו שטיק שייגאן!
מיכל און בעדע (רינגלען ארום גאלדינעם).

לייוויק און זעליג (האלטן אפ אייזיק).

מיכל. הער אויף, נאטע, זעסט דאך.
לייוויק. בארואיק זיך, בארואיק זיך, אייזיק.

ארקע. וועגן מיר דארפטו נישט רעדן!
בעדע. ארבעט, איר, גע'ע...

לייוויק (צו אייזיק). בארואיק זיך, בארואיק זיך.
גאלדין. דו וועסט שוין ביי מיר מער נישט ארבעטן.

אייזיק. איך טראכט עס שוין. אבער איר וועט מיר
ציערשט אוועקגעבן מיין פרעס מיט מיין פעטליצעס-מאשינקע.

ארקע (שטעלט אן די האנט צום אויער). וואס, וואס זאל
מען דיר אוועקגעבן? איך האב נישט געהערט, חור איבער נאך
א מאל.

גאלדין. דיין פרעס מיט דיין מאשינע? פאר דיין פרעס
מיט דיין מאשינקע האט מען דיר באצאלט גוט געלט.

אייזיק (מאכט א באוועגונג).

לייוויק און זעליג (האלטן אים אפ).

זעליג. רואיג רואיג.
גאלדין. זיינע מאשינעס זאל איך אים אוועקגעבן!
זיינע איז עס. אז איך האב דיר באצאלט, זיינען זיי מיינע,
נישט דיינע.

ארקע. זיין פרעס און זיין מאשינקע! די מורא-
דיקע דערפונדונג, גרויסע קאפסטשיק! האסטו באוויזן, וואס דו
קאנטסט געפארקעט זיך און געפארקעט זיך דריי טעג...

אייזיק. גרויסע קאפסטשיק! — דו קאנטסט בעסערע?
ארקע. פשוט... אבער וואו איז דיין גייע מאשינע?

אייזיק. איך פרעג ביי דיר, דו קאנטסט בעסערע?
ארקע. אבער דיין גייע מאשינע וואו איז?

גאלדין. וואס רעדסטו מיט אים? גיי, יאשקע, רוף
שמערלעך. זאג אים, אז דער שטול איז ליידיק. ער קאן שוין קור
מען זעצן זיך ארבעטן. — אט, וועט זיין גענוג צו רעדן.

יטשקע (מאכט לאנגזאמע הכנוח).

אייזיק (שטייט אויף, קנעפט זיך צו דעם רעקל, און
הייבט אן לאנגזאם צו גיין צו דער טיר, באגלייט פון די אים
באראקאנדיקע לייוויק און זעליג. פלוצלינג גיט ער זיך א לאז
צו דער פרעס, הייבט זי אויף, ווארפט זי ארויף אויף דער
פעטליצעס-מאשינע און טרעט זי מיט די פיס, אז עס פליען
שפענדלעך און רעדלעך, צווענדליק דערביי). איצט קאן איך
גיין, איצט קאן איך גיין.

לייוויק. זעליג, בעדע (וויילן אים אפהאלטן).

גאלדין. גייט רופט א גארדאזאז, גייט רופט, ארבעט.
גיי נאך א גארדאזאז.

ארקע. היליע, גיי נאך א גארדאזאז.

אייזיק (טרעט נאך מיט די פיס). איצט קאן איך גיין.
(רייסט זיך ארויס פון די הענט און גייט ארויס ווי מעגליך
רואיג).

גאלדין און ארקע (ווארפן זיך נאך אים. מען האלט
זיי אפ).

גאלדין. זאל מען גיין נאך א גארדאזאז, זאל מען
גיין.

אייזיק (פון הויף). נא דיר! (א שטיין פליט אין פער-
סטער מיט גרויסער קראפט, צוברעכט אלע שויבן און טרעפט
ארקען אין זיט. פון עולם רייסט זיך ארויס אן 'אך' וי)

ארקע. ער האט מיך געהרגעט!
גאלדין. א גארדאזאז!

דריטער אקט

אייזיק'ס וווינונג. שפעט אין אונט, אויפן טיש
ברענט א קליין לעמפל מיט א שטארק פאררויכערטן גלאז. אין
שטוב איז האלב-טונקל, עס זענען זיך נאך די שאטנס, די
שווארצע סיטועטן פון אלץ, וואס געפינט זיך דא.

גיישינקע (ניצט אין פארנטו בעט און וויינט מיד).
מאמע, מאמע.

פייניע (שטייט איבער איר און ברומט אונטער). גע-
שטארבן, געשטארבן.

גיישינקע (בייז). נישט געשטארבן! מאמע נישט גע-
שטארבן! דו ביסט געשטארבן!

פייניע. אלע געשטארבן, טויע.

גיישינקע (וויינט שטארקער). גיין, נישט געשטארבן!
פייניע. געשטארבן. טויע. דער הימל, די ערד, און גאט.

און גאט. באגראבן אין טויטן הימל. באשאטן מיט דער טויטער
ערד. און אלץ איז קאלט און פינסטער, און קאלט. און פינסטער...

גיישינקע. מאמע'ע! וואו די מאמע?

פייניע. געשטארבן. אלע געשטארבן.

גיישינקע (צושטייט זיך אויפ'ן קול). גיין, נישט גע-
שטארבן! נישט געשטארבן! די מאמע איז נישט געשטארבן!...

זעליע (קומט אריין פון איר צימער, און באלד נאך איר
הינדע פון איר צימער, ביידע זיינען אין די אונטערדעק און
איינגעוויקלט אין גרויסע פאטשע'לעס).

זעליע (צו פייניע). וואס שטייט איר און שרעקט זי?
גייט אין אייער רח. (צו גיישינקע). וויין דאך נישט, גיישינקע.

די מאמע וועט באלד קומען.

פייניע (גייט לאנגזאם אפ און זעצט זיך אויף זיין ארט.
פון צייט צו צייט לאזט ער ארויס וויינענדיקע טענער).

הינדע. וואס האט זי זיך אזוי צושריען?
גיישינקע (וויינט). וואו איז די מאמע?

זעליע. דער אלטער האט זיך אוועקגעשטעלט איבער
איר.

גיישינקע. נישט געשטארבן?
זעליע. ...און...

הינדע (צו גיישינקע). די מאמע וועט באלד קומען.
זעליע. זי ווערט צוריסן שרייענדיק.

הינדע. עפעס איז נישט גלאט מיט אייזיק. גאלדין
האט אים געמוזט איינשפארן. אבער וואס קומט זי נישט?

גיישינקע (וויינט). די מאמע קומט נישט.

זעליע. לייג זיך שלאפן, גיישינקע, די מאמע וועט גלייך
קומען. מיר וועלן זיצן לעבן דיר, גוט?

גיישינקע. איך וויל די מאמע.

זעליע איינלייגנדיק זי און אָוועקצונענדיק זיך לעבן איר.
אט אזוי ליג, גיישינקע, מיר וועלן זיצן לעבן דיר, זעסט, א.

הינדע האט זיך אויך געזעצט. און די מאמע וועט באלד קומען.
הינדע. שלאפן, גיישינקע, שלאפן.

גיישינקע (א ביסל רואיקער). די מאמע נישט גע-
שטארבן.

זעליע. וואס עפעס די מאמע געשטארבן? די מאמע איז
נישט געשטארבן.

גיישינקע. נישט געשטארבן?
זעליע. גיין, גיין, נארעלע. די מאמע איז נישט גע-
שטארבן. שלאפן.

הינדע. דער אלטער מאכט אלעמען קראנק מיט זיין
'שטארבן'.

גיישינקע. דער טאטע איך נישט געשטארבן?
זעליע. שלאפן, שלאפן, גיישינקע. קיינער איז נישט גע-
שטארבן.

הינדע. ווער ווייט, וואס מיט אייזיק איז? איר האט
דאך געהערט, וואס עס האט זיך היינט געטאן אין ווערקשטאט?
ער האט געוויינט...

זעליע. חברה האט אים א פריער אנגעטרונקן.
גיישינקע. ווען וועט קומען די מאמע?

זעליע. וועט באלד קומען. שלאפן, דערוויילע.
הינדע. ...און האט צובראכן זיין פרעס מיט דער פעט-
ליצעס-מאשינע.

סאָסיע (קומט אריין, אין אונטערדעק און 'אקע, די הענט
צונויפגעלייגט אויף דער ברוסט. עס פרייט זיך. נא, וואס הערט
זיך? (טרעט צו נענטער צום בעט). זע, דאס איז גאר געליע.
איך האב געמיינט, אז דו רעדסט דא מיט בייליען. איז נאך
בייליע אלץ נישטא?

זעליע. נישט בייליע, נישט אייזיק.
סאָסיע. א מאדע זאך.

גיישינקע (צו סאָסיע). די מאמע נישט געשטארבן.
הינדע. וואס דארטן האט זיך א ביסל געטאן?

גיישינקע (צו סאָסיע). און דער טאטע איך נישט
געשטארבן.

זעליע. שלאפן, שלאפן, אז דו וועסט נישט שלאפן, וועלן
מיר אוועקגיין.

גיישינקע. גיין, נישט אוועקגיין.
זעליע. טיף שלאפן. (קראצט איר אין קאפ און זינגט
שטיל א ליד).

הינדע. שרעקליך האט דארטן געמוזט זיין. מיט א
גרויסן שטיין האט ער צושלאגן עטליכע שויבן...

סאָסיע. דו דערציילסט פון אייזיק?
זעליע. דערפאר רעדן איר, אז גאלדינקע האט אים
געוויס איינגעזעצט.

הינדע. עס קאן זייער זיין. פון גאס געוויס אים צוגע-
נומען.

סאָסיע (טרייסלט זיך). בררר... ווי דער בן-אקל איז עס
פריער אריינגעפאלן אין שטוב מיט'ן גארדאזאז. אריינגעקוקט
צו אונז אין צימער...

זעליע. און צו אונז אויך.
הינדע. עס האבן מיר געטרייסלט הענט און פיס.

זעליע. איך האב אים געוואלט געבן מיט עפעס אין
קאפ...

הינדע. א בן-אקל!
זעליע. א לאבונ עפעס.

הינדע. סאר א מין פראנט. געגאלט, געדרייטע וועג-
צעלעך, די שלאפע אויף א זייט, מיט רינגען אויף די פינגער...

סאָסיע (טרייסלענדיק זיך). און ווי ער איז דאס אָנ-
געטאן?

זעליע. אין דער פרי, אז מיר זיינען ביידע ארויס פון
שטוב, איז ער צוגעשטאנען צו מיר, ווהיין גיי איך און איך זאל
אים געבן טראגן דאס פעקל, און וואס טו איך און ווען שפאציר
איר...

הינדע. איר האלט אים פאר א שיינעם? איך האלט
אים נישט פאר קיין שיינעם. די אויגן זיינען עפעס...

זעליע. און וואו שפאציר איך און מיט וועמען שפאציר
איך. און אלץ מיט אזעלכע באוועגונגען און פארבויגונגען...

(קריינט אים נאך). טע'טע'טע און טע'טע'טע...

סאָסיע (צו הינדע). ווייסט, נאך וועמען ער זעט אויס?
הינדע (טראכט א ביסל). נאך וועמען?

סאָסיע. נאך קאפעליאָוויטש'ן.

הינדע. פא, קאפענע שמערל, עס הייבט זיך אפילו נישט
אן יענער איז העכער, האט בלאנדע האר...

סאָסיע. יא, אבער עפעס... די נאז... די ליפן...

הינדע. אי, גיי, דו ווייסט נישט, וואס דו רעדסט.

געליע. און ביז וויכמאנס טיר — איך בין געגאנגען צו וויכמאנען אפטרעגן זאכן — איז ביז וויכמאנס טיר האט ער מיך באגלייט. איך האב מיך פון אים נישט געקאנט אפטרעפן. הינדע. און דערצו איז ער אזא מין גראבער יונג. סאסיע. פער. רעדט אזעלכע גראבער זאכן. געליע. מיר האט ער גראד קיין גראבער זאכן נישט גע' רעדט. ער וואלט שוין פון מיר געלייט. אבער אלץ אזעלכע קאמפלימענטן געמאכט. (קרימט אים ווידער נאך.) טע'טע'טע און טע'טע'טע. "דאס פרייליך איז אזוי קלוג. דאס פרייליך איז..." (מען קלאפט אן גאסטיר. זיי שפרינגען אויף.) הינדע. מסתמא ביילע. סאסיע (גייט אויפגעפונען די טיר, טרייסלנדיק זיך). בררר. בררר... הינדע. איך וואלט שוין אזוי וועלן וויסן, וואס טוט זיך מיט אייזיק. סאסיע (שרייט אויס). אי! זעליג (אין פארהויז). שא. שרעקט זיך נישט. איך בין געקומען זעהן. צי איז אייזיק שוין אין דער היים. סאסיע (קומט אריין. גייענדיק אויף הינטן). זעליג (נאך איר). ער טראגט איצט א שווארץ רעקל אי' בער דעם אויסגענייטן העמד. געליע און הינדע (פארריכטן זייער טיאלעט. אלע דריי מיידלעך שטעלן זיך צוזאמענגעדרוקט אין א קאקעטער פאזע. זוכנדיק פאר זייערע שלעכט פארדעקטע גלידער א שיינע שטעלונגן). זעליג. איז ער שוין געקומען? הינדע. גיין. ער איז נאך נישטא. געליע. און ביילע איז נאך אויך נישט געקומען. זעליג. מסתמא זוכט זי אים נאך. איך בין געווען ביי עטליכע באקאנטע. דורכגעגאנגען עטליכע גאסן — מען הערט אים נישט און מען זעט אים נישט. געליע. דער מענטש. אויב מען האט אים נישט איינגע' זעצט. האט זיך געוויסן א מעשה אָנגעטאן. סאסיע. דא איז געווען גאלדינס ב'אָקל מיט א גאָר'א דאָוואי. זעליג. איך ווייס. און וואס מיר האבן אים אָפּגעהאלטן! הינדע. אריינגעפליגן... (מאכט נאך אַרעקט). "וואו איז ער?! אייזיק זאל מיר שוין זיין! איך וועל אים..." סאסיע. און האט אים אומעטום געזוכט. זעליע. אַרעקלע האט געוואלט מאכן א ביסל קוראזש. (מאכט נאך אַרעקט שטימע). "וואו איז ער?! איך וועל אים..." סאסיע (צו די אנדערע). אוי. מאקע אזוי האט ער גע' שרייען. זעליג. צי איך קען אים! (מאכט נאך אַרעקט באוועגונג' גען). "וואו איז ער? אייזיק זאל מיר שוין זיין! איך וועל אים..." אלע (לאכן). סאסיע (צו די אנדערע). אָבער טאקע פונקט אזוי. זעליג. איר האט אים דא. דאכט זיך. היינט אין דער פרי אויך געהאט? געליע (מאכט אן איראָנישע באוועגונג מיט דער האנט און דריקט צוזאמען די ליפן). געהאט די ערע. זעליג. און מיט איינער פון אייך איז ער געגאנגען. געליע (מיט דערזעלביקער באוועגונג און מיט א גע' מאַכטן שטאַלץ). מיט מיר אליין. סאסיע (צו די אנדערע). אָבער ווי מען ווייס עס אלץ. זעליג. ער האט שוין געוואלט ווערן אן אַפּטער אריינ' ביינער ביי אייך. הינדע. נאך דאס האט אונז געפּעלט! געליע (איראָניש). מען דארף אים טאקע נויטיק האָבן. זעליג. איז ער דען א מיאוסער קאוואליער?

געליע. א שיינעאָץ! הינדע. פער. עפעס אזוינע אויגן. זעליג. ער נעמט דאך אזוי אים ביי מיידלעך. געליע (שאַקלט מיט'ן קאפּ און דריקט צוזאמען די ליפן). מ'מ'מנא! הינדע. ער?! סאסיע (קוקט אויף די אנדערע און לאכט פאר פארווונדע' רונג). געליע. ער איז צוגעשטאנען צו מיר אין גאס. האב איך נישט געוואלט. ווי פטור צו ווערן פון אים. זעליג (שאַקלט מיט'ן קאפּ). אַך, אַרעק. א מפלה אויף דיר... סאסיע. איך וואלט שווערן. אז עמיץ טאפט די טיר. (די טיר ווערט געפונען). זעליג. יא. עמעץ קומט. (ווי מאכן א פאָר שריט צו דער טיר). בערע (קומט אריין. ער זעט אים אומעטיק און פאר' זארגט. ווי ער וואלט זיך געפילט שולדיק אין דעם פאָרגע' קומענעם). זעליג. גאָר בערע! בערע. זעליג! (קוקט זיך ארום). איז אייזיק שוין גע' קומען? זעליג. נישטא. נישט אייזיק און נישט זיין ווייב. בערע. זי לויפט מסתמא ארום. און ער איז נישטא! ליגט מסתמא ערגיין וואו א שכו'ער. געליע. אויב גאלדין האט אים נישט אַרעסטירט. בערע. מיט א שעה צוויי צוריק. א זיגער גיין. איז ער נאך געווען ביי ריבה שיינן אין שיינק. זעליג. פון וואנען ווייסט איר עס? בערע. איך האב אים אומעטום געזוכט. בין איך שוין פארגאנגען צו ריבה שיינן אין שיינק אויך. הינדע. דאס איז דאך דאכט זיך אין עק שטאַט. זעליג (קלאפט בערען איבער'ן אַקסל). אָ. וואו א שיינק איז. ווייס ער שוין? בערע. פערד! איך בין אריינגעגאנגען זעהן. צו איז איר זיך דארטן נישטא. פערד! — און ער איז דארטן טאקע געווען. איז אָפּגעזעסן א פאָר שעה. מיט קיינעם א וואָרט נישט גערעדט און געטרונקן. זיי זאָגן. אז ער איז געזעסן אזוי אָנגערוקט. זיי האָבן געמיינט. אז דאס איז א משוגענער. פון דארטן איז ער אוועקגעגאנגען שטארק באטרונקן. ווהיין. ווייסן זיי נישט. זעליג. מוז מסתמא ליגן אין א קאנאווע. הינדע (קאָקעט). פ'פער. סאסיע (טרייסלט זיך). בררר. זעליג. איז איך קאלט? סאסיע. אזוי עפעס... בררר... זעליג. א יונג מיידל דארף נישט קאלט זיין. הינדע. פטור. זי פירט שטענדיק. סאסיע. איך ווייס נישט. מיר איז עפעס... בררר... בערע (וועלכער איז געשטאנען פארטראכט מיט די אויגן צו דער פאָדלאַגע). און ווייטער ווייס איך נישט וואו צו זיכן. איך בין געווען אין נאך עטליכער שיינק... זעליג. זעלבסטפארשטענדיק. בערע (מיט פאראכטונג). טפא. קאמדיאנט! (די גאסטיר ווערט געפונען). ביילע (לויפט אריין). וואס? ער איז שוין דא? (בא' מערקט גלייך. אז אייזיק איז דא נישטא) נאך נישטא? (צווייטן זיך). ער האט זיך איראָני עפעס אָנגעטאן. רבונג של עולם. אן אומגליק איז מיר... הינדע. גיין א זיגער האט מען אים נאך געזען ביי ריבה שיינן אין שיינק.

סענדער. איך האב א פריער געזאגט. אז עס איז נישטא וואס צו גיין. אין גרויסן וואלד וועט ער אזוי גיך געפינען א מענטשן און נאך ביי דער נאכט. לייזויק. פון דעסטוועגן וואלט איך נאך געזוכט. א העלע נאכט... סענדער. האסטו געזאגט בלייבן. הינדע. גיין א זיגער איז ער געווען ביי ריבה שיינן. אין שיינק. בערע. גא. דאס איז דאך טאקי לעבן גרויסן וואלד. ביילע (וויינענדיק). ער איז נאך א וואי צוריק אוועק אין וואלד. וואו זוכט מען אים? וואו געפינט מען אים? זעליג. שטארק א באטרונקענער. בערע דערציילט. אז ער האט זיך קוים געהאלטן אויף די פיס. אזוי שיכור... בערע. איך האב אים נישט געזען. אזוי האט מען מיר געזאגט. ביילע. וואו זוכט מען אים? וואו געפינט מען אים? הינדע. נאך אפשר טאקע צוריק אוועק אין גרויסן וואלד. ביילע. האט זיך אָנגעטרונקן און אָנגעטאן זיך עפעס. (אמערט). וואס טוט מען? וואס הייבט מען אן צו טאן? לא'מיר לויפן אין גרויסן וואלד. סענדער. הא! רעדט ווי א קינד. אין גרויסן וואלד וועט זי זוכן ביי דער נאכט א מענטשן. און אָט גייען מיר דאך פון דארטן. לייזויק. מיר וואלטן אלע גיין. זעליג (צו די מיידלעך). ווילט איר אין וואלד? הינדע און סאסיע (קוקן אויף געליע. וואס וועט זי זאגן). געליע. אַך. אבי גיין. אן עברה די טרחה. בערע. טאקע. וואו וועט מען גיין? סענדער. און אָט גייען מיר דאך פון דארטן. זעליג (קלאפט טענדערן מיט'ן עלנבויגן. מאכט מיט די אויגן און מיט די ליפן און שאַקלט מיט'ן קאפּ אין זייט פון די מיידלעך). סענדער (קרימט זיך). אי! ביילע (ברעכנדיק די הענט). וואס טוט מען? וואס הייבט מען אן צו טאן? וואס הייבט מען אן צו טאן? בערע. ער וועט זיך אויסשלאפן ערגעץ און וועט קומען א'היים. געליע. און ווער ווייס. אז ער איז געווען אין וואלד? לייזויק. ווי פערטירש מאַלט אָפּ. פון מיטעל וואקס. א בלאַנד בערדל. א שלאפע אויפ'ן קאפּ. סענדער. האסט געהערט די סמנים! ווייניק מענטשן זיינען פון מיטלען וואקס און טראָגן א שלאפע אויפ'ן קאפּ. ביילע (אומלויפנדיק). וואס טוט מען? וואו זוכט מען אים? ווי געפינט מען אים? (זעצט זיך אין הינטערשטן בעט און וויינט). שווייגן. סענדער (זאָגט עפעס לייזויק. קוקנדיק אויף די מיידלעך). לייזויק (הערט אים צושטוריס). זעליג (צו די מיידלעך). ווי געפּעלט אייך היינטיקע נאכט? געליע (וויפצט). יא. א נאכט. סאסיע (טרייסלט זיך). בררר. זעליג (צו לייזויק און טענדערן). האט איר געזען, א יונגער מיידל זאל אזוי קאלט זיין? סענדער. טאקי א ביטערער רחמנות. שווייגן.

בערע. א זיגער גיין איז עס געווען. פון דארטן איז ער אוועקגעגאנגען א באטרונקענער. ווהיין. ווייס איך נישט. איך האב אים געזוכט. זעליג. איך האב אים אויך געזוכט. נאך די שטאַט איז דאך נישט קליין. ביילע (דורך טרערן). איך בין אויסגעוועזן אומעטום. איך האב געמאכט אזא סקאנדאל ביי גאלדינען. איך האב מיר געוואָרפן אויף דר'ערד און געשריען מיט באנומענע קולות: אייזיק! זאלן זיי מיר אוועקגעבן. זיי זאלן מיר זאָגן. וואו איז אייזיק. די אלטע האט מיר געשוואָרן מיט טויזנטער שבעות. אז זיי האבן אים נישט אריינגעזעצט. (יאַמערט. פארברעכנדיק די הענט). ער האט זיך געוויסן עפעס אָנגעטאן. ווי לעב איך גאָר אויף דער וועלט!... געליע. אַך. גיין. ער ליגט ערגיין א באטרונקענער. הינדע. ערגיין אין א קאנאווע. סאסיע. בררר. ביילע (קלאַגט). שיינן איז מיר. גוט איז מיר. דאס זיך נאך דערלעכט. בערע. זיי זאָגן דארטן, אז ער איז געווען זייער שיכור. קוים געהאלטן זיך אויף די פיס. ביילע (ווי פריער) שיינן איז מיר. גוט איז מיר... נאך געליען א רובל. בערע. און איך אליין האב אים אריינגעלייגט דעם רעשט פון רובל אין קעשענע. איך וואלט וויסן אזא סוף... זעליג. וואלט איר אים אריינגעלייגט צו זיך אין קע' שענע. בערע (בייז). ע. ע. ע. קאמדיאנט! שטענדיק ליגן אים נאך ווייזן אין קאפּ. זעליג. הינדע און סאסיע (לאכן). ביילע (אומלויפנדיק איבער'ן שטוב). א פייער זאל דארטן כאפן ריבה שיינן מיט איר שיינק צוזאמען. זאל אין איין נאכט פון איר קיין שריד און פליט נישט בלייבן. מען זעט. אז א ייד וויל זיך אָנשיכור'ן. פארקויפט מען אים קיין בראַנסן נישט! געליע. דעם שיינקער איז א וואי א דאגה. ווער עס וויל זיך אָנשיכור'ן. הינדע. אים ארט א'וואי — א ייד. א קריסט. זעליג. אבי געלט אָדער א גוטער משכן. זאָגט. בערע? בערע (בייז). וואס זאל איך דיר זאָגן. וואס? זעליג. הינדע און סאסיע (לאכן). ביילע (אומלויפנדיק). און וואו זאל איך אים זוכן. וואו זאל איך אים אָנהייבן צו זוכן? וואו זאל איך אים אָנהייבן צו זוכן? (יאַמערט). עס איז געקומען. איך זאל מיר א מעשה אָנטאן. רבונג של עולם! (די גאסטיר ווערט געפונען. מען לאַזט זיך אנטקעגן). לייזויק און סענדער (קומען אריין). לייזויק. גא. ער איז שוין דא? ביילע. וואו! זאל ער אזוי זיין אויף דער וועלט... זעליג (צו טענדערן). ווי קומסטו אהער? האסט דאך גע' דארפט זיין... לייזויק. פערטירש דער סטרוש האט מיר געזאָגט. אז היינט ביי טאָג ארום צוויי'דריי א זיגער האט ער געזען א יונגערן מאן אין גרויסן וואלד. יענער איז אומגעלאָפן. געשלאָגן די בוימער מיט די הענט. געריסן פון ווי די קאָרע. געביסן זיי. געשלאָגן זיך אָן זיי מיט'ן קאפּ. ווי ער האט מיר אָפּגעמאַלט. איז עס אייזיק. ביילע (כאפט זיך פאר'ן קאפּ). אַי. ער איז א'וואי משוגע געוואָרן. אי. אי. אי! לייזויק. האב איך גערופן סענדערן און מיר זיינען ביידע געגאנגען אהין. וואו ער האט מיר אָפּגעמאַלט. און האָבן גאָר נישט געפונען.

בייליע (ווינט שטיק).
בערע (שטייט און קראצט זיך דעם בארד).
סענדער און זעליג (שטייט אנטקעגן די מיידלעך,
ווייל אנהייבן א געשפרעך, אויף וואס די מיידלעך ווארטן שוין,
זוכנדיק דערווילע בעסערע פאזעס פאר זייערע קערפער און
ווארפנדיק רחמנדיקע בליקן אויף בייליע).
לייוויק (קוקט אפילו אויף די מיידלעך, אבער ער איז
צושטויט).
זעליג (צו די מיידלעך). איך האב היינט געזאגט איי-
יקן, ער זאל מאכן א באל און פאררופן אונז צו זיך.
בייליע. האט ער געמאכט א באל. (אמערט שטארקער).
הינדע. וואס איז פאר וואס האט ער עפעס געזאגט
מאכן א באל?
זעליג (לאכט און קוקט אויף סענדער).
געליע (פרעסט איין די ליפן, שאקלט מיט'ן קאפ און
פארדרייט אים אן א זייט).
סענדער (צו זעליג און לייוויק). אנווייזנדיק מיט'ן קאפ
אויף געליע. זי פארשטייט שוין פאר וואס.
געליע (ווי פרער). פאראן דא וואס צו פארשטיין.
לייוויק. איך טראכט אלץ, ווי זוכט מען אים.
בערע. מען האט איצט גאר ניט וואס צו טאן. מען דארף
אפוארטן ביז מארגן אין דער פרי און גאר, און איצט דארף
מען גיין א היים.
בייליע (אמערט).
שווייגן.
בערע. נא, איך וועל גיין. א גוטע נאכט אייך. וואס
וועל איך דא אויסזיין? א גוטע נאכט אייך. (גייט אַוועק).
זעליג (צו סענדער). מיר וועלן אויך גיין?
סענדער. וואס דען וועלן מיר מאכן?
זעליג. און דו, לייוויק?
לייוויק. מען דארף גיין. וואס זאל מען מאכן?
זעליג (צו די מיידלעך). נא, ווי מיר איז נישט אנגענום...
בערע (דריטן). אייזיק! אייזיק! (אלע לאזן זיך צו
דער טיר. די שטוב ווערט ליידיק).
סאסיע (בלויז בלייבט שטיין אין טיר און טרייסלט זיך).
פיניע (קוקט נייגעריק נאך, וואָרעט און רעדט ארויס).
ווייס! ווייס! (וואָרעט ווידער).
אייזיק (געפירט פון בערע און לייוויק, קומט אַריין,
באטרונקן, קוים האלטנדיק זיך אויף די פיס).
זעליג (גייט פון הינטן, אונטערשפרינגענדיק און מאכנ-
דיק מיט די הענט). ער איז דא, ער איז דא, ער איז דא, ער
איז דא.
בערע (אויפגעמוטערט, רעדט פריי און פרייליך, ווי ער
וואלט אויסגעקויפט זיין זינד). איך ארויף אויף די טרעפּ,
זע איך, איימער שטייט אזוי אָנגעשפּאַרט אָן וואנט, איין האנט
דא, די אנדערע דאָרט, און קוקט אויף דער לבנה, אזוי אַ, איך
טו א קוק! אייזיק!
אייזיק (מיט אַ באַטרונקענער און טרויעריקער שטימע).
איז וואס האט איר זיך אזוי דערפרייט?
בערע. ווי הייסט, מען זוכט זיך ארום שוין די גאנצע
נאכט, שטייט ער גאר, פארשטייט איר, און קוקט, אזוי אַ...
בייליע. ווי האסטו זיך אומגעשליעפט שיכור'ערהייט?
אייזיק. דאָרטן בין איך שוין נישטאָ.
בערע. איך טו א קוק... ווער קאָן עס שטיין, זאָג איך
מיר.
בייליע. איך וועל כאפן עפעס, וועל איך דיר צושפאלטן
דעם קאפּ. מיין שווער האָרץ וועל איך אויסגיין צו דיין
קאפּ. צו דיין לייב און לעבן... (מען הייבט זי אַן איינצושטיין).
בערע. אַבער, גיין, העהע... איך גיי נענטער צו —
רבנו של עולם, ווער קאָן דאָס אזוי שטיין שפּעט אין אָונט,
זאָג איך מיר... גיי איך נענטער צו —

בייליע. ער וועט ליינען רובלס און וועט פארטרינקן.
בערע (מאכט איר מיט כעס, זי זאָל שווייגן).
בייליע (וועצט זיך אויפ'ן הינטערשטן בעט, וויינט און
רעדט פאר זיך, שטעלטנדיק).
לייוויק (צו אייזיק). ביסטו געוועזן אין גרויסן וואלד?
אייזיק (לאזט זיך פלוצלינג אראפ אויפ'ן שטוב לעבן
דער קאמאד און צוויינט זיך).
זעליג (צו די מיידלעך). ער האט שוין היינט געוויינט אין
ווערקשטאט אויך.
בייליע. זאל ער וויינען נאך ווין קאפּ, נאך זיינע יאָרן
און טעג. די מאשינקע איז ביי אים טייערער ווי דאָס ווייב
און די קינדער.
ציפּע (א פארשלאפּענע, באווייזט זיך אין דער טיר פון
איר צימער). וואס איז? וואס איז? וואס איז?
געליע (אילט צו איר). גאר נישט, גאר נישט.
ציפּע. איז ער שוין געקומען? דאָס וויינט ער אזוי?
וואס וויינט ער?
געליע (שטופט זי צוריק אין צימער). גאר נישט, גאר
נישט. וועסט מאַרגן וויסן, גיי שלאָפּן.
ציפּע. וואס גייסטו נישט שלאָפּן? עס מוז שוין ווין
שפּעט.
געליע. גיי, איך גיי באלד.
ציפּע. וואס איז עס דאָ פאר אן עולם? א חתונה א
גאנצע.
געליע (שוין שטארק אומגעדולדיק). זע, וואס האסטו זיך
אזעקגעשטעלט דאָ קראַצן! (שטופט זי אַריין אין צימער און
פארמאכט די טיר).
ציפּע (הינטער דער טיר). וואס שטופסטו מיך, וואס?
געליע (קערט זיך צוריק אום אויף איר אָרט, באגלייט
פון סענדערס און זעליגס שמיכלנדיקע בליקן).
אייזיק (אויפהייבנדיק די הענט איבער'ן קאפּ). מיר איז
שווער, מיר איז שווער, מיר איז שווער...
בייליע. אים איז שווער! שווער! שווער! זאל אים ווין צו לעבן.
האט זיך אָנגעשיכור'ט...
אייזיק. לייוויק, מיר איז שווער, מיר איז שווער-ער!
(רייבט זיך די ברוסט).
לייוויק. דו ביסט דאָך עפעס גאר א קינד, אייזיק.
בערע. אויף מיין לעבן האב איך גאר אזא מענטשן נישט
געזען.
אייזיק. לייוויק, מיר איז שווער.
לייוויק. וואס שווער, וואס? אי געה.
סענדער. מאך זיך נישט נאריש און לייג זיך שלאָפּן.
סאסיע (טרייסלענדיק זיך). טאקע, דאָס איז די בעסטע
זאך.
אייזיק. מיר איז שווער, לייוויק. — דו פארשטייסט
מיך אויך נישט.
לייוויק. איך פארשטיי זיך גאנץ גוט.
בייליע. אים דארף מען גאר באזונדערס פארשטיין.
אייזיק. מיר איז שווער-ער, לייוויק! — איך בין
געוועזן אין גרויסן וואלד, איך בין דאָרטן געוועזן...
לייוויק. פעטרוש דער סטרוש האט מיר געזאָגט, אז
ער האט זיך דאָרטן געזען. מיר זוכן זיך דאָך שוין א גאנצע
נאכט.
בייליע. געדארפט אים נויטיק זוכן, דעם שיכור.
בערע (מאכט מיט דער האנט, זי זאָל שווייגן). נא, און
איך גיי איצט א היים, שוין צייט צו שלאָפּן. נא, ווער גייט?
קינדער גייט נישט? גיי איך אליין, א גוטע נאכט, איך זאָג
אייך, איר זאָלט זיך צוגיין און לאָזן אים לייגן זיך שלאָפּן.
דאָס איז די בעסטע זאך. נא, א גוטע נאכט. (גייט אַוועק).
לייוויק. איך וועל שוין אויך גיין. טו זיך אויס, אייזיק,
און לייג זיך שלאָפּן.

הינדע (אין פאַרציימער). אייזיק איז געקומען...
דאָ בע. ווער איז דאָס יעצט ארויס? (עס ווערט שטיל).
אייזיק. איך האב מיך דערפילט פאר א יתום, וואס איך
האב צובראָכן מיין פרעס און מיין מאשינקע.
לייוויק. נא, ביסטו נישט א נאָר? דו וועסט דאָך
קאָנען...
אייזיק. און אין הארצן האט מיר געגאנגן און געגאנגט
דאָס, וואס איך קאָן נישט, דאָס, וואס איך קאָן נישט, דאָס, וואס
איך קאָן נישט! פארשטייט, איך וויל און קאָן נישט, איך וויל,
פארשטייט, און קאָן נישט, און איך קאָן דאָך יא! פאר-
שטייט, איך ווייס, אז איך קאָן דאָך יא! און... און... דו
האסט היינט געזאָגט אין ווערקשטאט, אז דו זעסט א מאל א גוט
בילד, ווערט דיר אזוי אומעטיק און עס זיצט אין דיר עמיץ און
ציט אן ציט.
לייוויק. זעסט דאָך, און פון דעסטוועגן גאַנצנישט.
ציט, ציט ביז עס הערט אויף. מען דארף דאָך ווין א מענטש...
בייליע (איבערקערנדיק זיך מיט'ן געזיכט צו דער
וואנט). ער איז מיר אויך א מענטש.
אייזיק. איך בין אן אנדערער מענטש. איך האב אויפגע-
הויבן די הענט אין פרייעם פעלד און אָנגעהויבן שרייען, שרייען,
שרייען...
בייליע. שריי אויף די ציינער! וואס האסטו זיך צו-
שרייען? לאָז שלאָפּן! וועט נאָך אויפֿוועקן די קינדער.
אייזיק. איך האב עפעס געוואלט ארויסשרייען פון מיר.
פאר די אויגן זיינען מיר געשטאנען די פרעס און די פעטליצעס-
מאשינע, צובראָכענע, צושטאנענע, צו... צו... מיין פרעס מיט
מיין מאשינקע.
לייוויק. נא, נא, ביסטו נישט א נאָר?
אייזיק. נאָר דאָס איז גאר נישט אקעגן דעם, וואס איך
קאָן נישט, דאָס, וואס איך קאָן נישט, דאָס, וואס איך קאָן נישט.
בייליע. גייט, לייוויק, א היים, וועט ער זיך אויך לייגן
שלאָפּן.
אייזיק. אז איך בין שוין אריין אין וואלד, האב איך גע-
נומען שלאָפּן די בויער, ביסן זיי, רייסן זיי, געשלאָגן אין
זיי מיט'ן קאפּ, מיט די הענט, מיט די פיס, און עס איז מיר א
האַר נישט לייכטער געוואָרן, איך האב זיך א וואָרף געטאָן אויף
דער'ער, געדרייט זיך, געוואָרפן זיך...
לייוויק. הע!
אייזיק. איך האב געריסן דאָס גראָז און געביסן די
ערד, און דאָ האָבן זיך ארויסגעקייקלט פון קעשענע א פאַר-
מטבעות... (הייבט אַן מידער צו רעדן). און אז איך האב דער-
זען דאָס געלט, האט זיך מיר פארוואלט טרינקן, טרינקן,
טרינקן.
לייוויק. גיין, איך האב פון דיר מער געהאלטן.
בייליע (כראַפּעט און רעדט עפעס פון שלאָפּן).
פיניע הייבט זיך אויף און הייבט אַן ארומצוגיין איבער'ן
צימער).
לייוויק. נא, איצט וועל איך גיין און דו וועסט זיך
לייגן שלאָפּן. און זיי א ביסל מער מענטש. מען דארף נישט
גלייך אראפלאזן די נאָז.
אייזיק. דאָס טרינקן האט מיר נישט באפרייט, עס נאָנט
און נאָנט אין מיר, איך בין אומגעגאנגען איבער די גאסן,
גע... און עס נאָנט און נאָנט אין מיר, פארשטייט, איך האלט
מיך קוים אויף די פיס און דער קאפּ איז מיר קלאָר.
לייוויק. וועסט זיך אויסשלאָפּן, וועסטו מאַרגן אנדערש
פילן.
אייזיק. דאָס קאָנט דו זיך אויסשלאָפּן, איך
— (שאַקלט מיט'ן קאפּ) — גיין, איך וועל זיך נישט אויסשלאָפּן.
מאָרגן און איבערמאָרגן און איבערמאָרגן וועט מיר נאָ-
גן און עסן און פרעסן דאָס, וואס איך קאָן נישט, דאָס, וואס
איך קאָן נישט, דאָס, וואס איך קאָן נישט, קייטן ליגן אויף
מיינע הענט, שווערע משאות אויף מיינ מוח...

ביידע (בלייבן שטיין אין פארצימער, רעדן א ווילע. מען הערט הינדעס לאכן און לייזיקס „א גוטע נאכט“ און די גאסטיר צוקלאפן. עס ווערט שטיל).

הינדע (באווייזט זיך נאך א מאל, קוקט אויף אייזיקן, „פפעקעט“ אפ און פארשווינדט. — אין צימער איז נאך פינסטערער: דאס גלאז פון לאמפ איז שטארקער פאררויכערט געווארן. נאך א קליינער קרייז ארום דעם טיש איז באלויכטן, און אין דעם שיינ זעט מען נישט קלאר דעם לאנגזאם ארומגייענדיקן פיניע).

פיניע (ארומדרייענדיק זיך א ביסל, בלייבט שטיין אייבער אייזיקן). געשטארבן, טויט.

אייזיק (קרעכצט ארויס). יא, שטארבן, שטארבן. **פיניע** (הייבט אן ווידער ארומצוגיין). געשטארבן, אלץ. **טויט**. פינסטער. קאלט. און פינסטער און קאלט. און באגראבן. און צופוילט. און פון ווערעם צועסן. און פינסטער. און קאלט. קאלט. קאלט. (בלייבט שטיין און גיט ארויס מאדנע טענער, שניידנדיקע, פיפנדיקע טענער, ווי א וואינדיקער הונט).

אייזיק (האט זיך אויפגעזעצט און אריינגענומען דעם קאפ אין די הענט. פלוצלונג דרייט ער זיך איבער און ציט זיך אויס אויפ'ן בויך מיט'ן געזיכט צום שראנק).

בייליע (לייגט זיך איבער אויף אן אנדערער זייט און רעדט פון שלאף) איך בין גוט אומגליקליך, גוט, גוט...

פיניע (האקט אפ זיין וואינען און הייבט אן ווייטער ארומצוגיין). פינסטער, פינסטער, פינסטער. (וואינט ווידער).

אייזיק (זעצט זיך פלוצלינג אויף מיט א שרעקליכן געשריי). בייליע, איך האב אויפגעגעסן דעם משיאק! בייליע, אויף גיך, איך האב אויפגעגעסן דעם משיאק! איך האב עס נישט געוואלט. בייליע, איך וויל עס נישט. בייליע, אויף גיך! **בייליע** (שפרינגט אויף מיט שרעק). וואס איז געשען? געוואלט, וואס איז געשען?

אייזיק. בייליע, איך האב נישט געוואלט! איך האב עס נישט געוואלט! איך וויל עס נישט!

בייליע. וואס ווילסטו נישט? געוואלט, וואס איז געשען?

אייזיק (זיצנדיק אויף דער ערד, די פיס אויסגעצויגן, דעם קאפ אויף די פיס און די הענט אין די האר). איך האב אויפגעגעסן דעם משיאק. איך האב עס נישט געוואלט. איך וויל עס נישטשששש...

בייליע (מאכט א געוואלט).

פיניע (בלייבט שטיין ווי נייגערק איבער אייזיקן).

די קינדער (כאפן זיך אויף מיט א געוויין. — טירן קלאפן. שריט פון בארוועסע פיס).

אייזיק (שרייט). איך וויל עס נישטשששש...

לייזיק. דאס זאג איך דאך, אז איך האב זיך געהאלטן פאר קליגער. דו וויסט דאך, ווי מיר האט זיך געוואלט ווערן א מאלער. נאך איך זאג מיר: עט, נישט איז נישט! קאנסטו נישט אריבער, מוזטו ארונטער.

אייזיק. איך בין אן אנדער מענטש, איך בין אן אנדער מענטש. מיר ראטעוועט קיין בראנפן נישט, און מיר ראטעוועט קיין שלאף נישט.

לייזיק. דאס וועלן מיר שוין זען. שלאף זיך נאך אויס.

אייזיק (שטייט אויף, שאקלט זיך). זעסט, איך האלט זיך קוים אויף די פיס, זעסט? און אין הארצן נאגט און נאגט, און דער קאפ האט גאך נישט פארגעסן. עס שווינדלט א ביסל, אבער ער האט גאך נישט פארגעסן. (מאכט א פאר שריט נאך לייזיקן, וואקלט און פאלט מיט'ן קאפ צום שראנק).

בייליע (אויפגעוואכט). וואס איז? וואס איז? וואס איז?

לייזיק. אייזיק איז געפאלן. איך וועל אים אויפהייבן און אריינלייגן אין בעט.

בייליע (ווידער איינשלאפנדיק). פון מיינעטוועגן מאג ער אייביק ליגן.

אייזיק. הייב מיר נישט, לייזיק, אזוי איז מיר גוט. לאז מיר ליגן, איך דארף נישט קיין בעט.

לייזיק (הייבנדיק אים). מען קאן דאך אבער נישט אפליגן אזוי א גאנצע נאכט.

אייזיק. איך וויל דא ליגן. הייב מיר נישט, לייזיק. זאל מיר די קאלטע ערד קילן א ביסל דעם הייסן קאפ. עס איז מיר גוט אזוי.

לייזיק. דו ביסט א משוגענער. נא, א גוטע נאכט דיר. ווער וועט צושפארן די טיר?

אייזיק. מאגסטו לאזן אפגעשפארט. קיין גנבים וועלן צו אונז נישט קריכן.

לייזיק. טאמער זאל איך זיך פארט אריינלייגן אין בעט?

אייזיק. ניין, אזוי איז גוט, איך קיל מיר דעם קאפ.

לייזיק. נא, א גוטע נאכט. (גיט ארויס).

אייזיק. א גוטע נאכט דיר, לייזיק.

הינדע (אין פארצימער). נו, וואס, ער שלאפט שוין?

לייזיק. ווו! ער ליגט אויף דר'ערד.

ביידע (באווייזן זיך אין טיר).

הינדע. פפע! שטייט אויף, אייזיק.

לייזיק. אייזיק, טאמער פארט...

אייזיק (ענטפערט נישט).

לייזיק (מאכט מיט דער האנט און גייט אַוועק).

הינדע. גוט שיכור. (פארשווינדט נאך לייזיקן).